

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociațiunii Institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

□

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Marele Congres Economic al Transilvaniei și Banatului.

În 28 Noembrie a. e., s'a ținut în Cluj marele Congres economic al Transilvaniei și Banatului. S'a întâmplat marea minune de a avea adunați pe cei mai distinși fii ai neamului românesc dela vâdnică la opincă, fără deosebire de credință religioasă sau de colorit politic, pentru a-și spune cuvântul hotărât asupra unei mari probleme naționale și de Stat, pe care o reprezintă creditul românesc din Transilvania și Banat. S'au adunat la Cluj din toate părțile Ardealului și Banatului, reprezentanții tuturor claselor sociale în număr de peste 5000. O asemenea adunare măreață și un asemenea eveniment important, n'a mai fost în cei 17 ani dela Marea adunare națională dela 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia.

Înainte de deschiderea congresului s'a celebrat un Te Deum la ambele biserici românești.

După terminarea serviciului divin, înalții ierarhi și delegații s'au întrunit în sala Teatrului Național. Dovedindu-se aceasta sală mult neîncăpătoare, o mare parte din congresiști s'au întrunit în salele cinematografului Regal, unde au fost instalate mezafoane.

Dintre înalții ierarhi au luat parte I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, P. S. S. Lor Episcopii Dr. Traian

Frențiu, Iuliu Hossu, Vasile Lăzărescu, Dr. Ion Stroia, Dr. Andrei M. Crișanul și vicarul mitropolitan dela Blaj, Dr. Victor Macaveiu. Sanctitatea Sa Dr. Miron Cristea Patriarhul României și P. S. S. Episcopul Nicolae Ivan, care era bolnav, au trimis adeziunile lor în scris. Dintre fruntașii vieții publice au participat dnl. Iuliu Maniu, Dr. Alex. Vaida Voevod, Octavian Goga, Stelian Popescu, Pamfil Șeicaru, etc. bineînțeles și întregul comitet de inițiativă *).

La masa prezidențială iau loc în mijloc I. P. S. Sa Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului. La dreapta sa: Dr. Valeriu Traian Frențiu, episcop, Oradea, Dr. Victor Macaveiu, vicar mitropolitan, Blaj, Dr. Iuliu Maniu, fost primministru, Stelian Popescu, președintele Ligii anti-revizioniste, Dr. Ioan Lupaș, fost ministru, Ilie Olteanu, secretarul Comitetului de inițiativă. La stânga I. P. S. Mitropolit Dr. Bălan iau loc: Dr. Iuliu Hossu, episcop, Cluj, Dr. Vasile Lăzărescu, episcop, Caransebeș, Arhiereul Dr. Andrei Crișanul, vicar episcopesc, Oradea, Dr. Alexandru Vaida-Voevod, Octavian Goga și Dr. Aurel Vlad.

Congresul a fost deschis de către I. P. S. Sa Dr. Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului. După deschidere s'a

*) În unul din numerele viitoare vom publica lista tuturor participanților.

cântat „*Impărate Ceresc*“ și „*Deșteaptă-Te Române*“. La propunerea dlui Prof. univ. Dr. Ioan Lupaș, congresul alege în unanimitate de Președinte pe **I. P. S. S. Dr. Nicolae Bălan**, ca vice-președinți P. S. Gor Episcopi Dr. Valeriu Traian Frențiu și Iuliu Hossu, precum și dnii Iuliu Maniu, Alexandru Vaida-Vodvod, Octavian Goga, Stelian Popescu și Aurel Vlad, iar de secretar general pe **dl Ilie Olteanu**. I. P. S. S. Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan mulțamește în scurte cuvinte congresului pentru cinstea ce-i se face și numește de secretari pe dnii Victor Pop, Dr. Traian Nichiciu, Prof. Romulus Șoimu și Nicolae Petra, iar de verificatori pe dnii Dr. Ilie Beu și Dr. Lucian Borcea, apoi ține următoarea cuvântare:

Discursul I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae Bălan.

Înalt Prea Sfinția Sa Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului (primit cu aplauze puternice și ovațiuni însufleșite):

Vă mulțumesc pentru încrederea cu care m'ați onorat și Vă rog să-mi îngăduiți mărturisirea că: este pentru întâia dată în viața mea când particip la o adunare cu caracterul celei de azi. Dacă m'am decis totuși să iau parte și — la invitația D-voastră — să conduc chiar întrunirea noastră de astăzi, am făcut-o din convingerea, care este desigur și a D-voastre a tătutura, că ne găsim în fața unei probleme de interes național, (aprobări energice, voci sigure: Așa-i! Așa-i! ropote de aplauze)

...care-și cere o cât mai grabnică și o cât mai fericită deslegare. (Aprobări unanime, subliniate, aplauzele eurg fără întrerupere.) Iar Biserica noastră a știut să se identifice totdeauna cu marile griji și cu marile interese ale neamului și să îndrumeze înțelepțește întreaga viață a poporului pe care l-a păstorit.

Iată, iubirii mei domni și frași, justificarea prezenței mele și a frașilor mei ierarhi, la Congresul Economic al Ardealului și Banatului românesc.

Dar această justificare își are și alte temeuri.

Căci, judecate în lumina concepției creștine, stările economice, ordinea socială din stat și viața obștească în toate aspectele ei, nu-i sunt indiferente Bisericii. Toate aceste stări au o vădită influență și asupra vieții sufletești a neamului. De aceea, instituția sacră se simte obligată să intervină și în desfășurarea vieții economice și sociale. De sigur nu pentru a impune, sau a recomanda măcar soluții practice, uzurpându-și deci competența de specialistă pe un tărâm care nu este al ei, ci pentru a crea numai atmosfera de dreptate și iubire creștinească, atât de necesară amintitelor soluții pe care sunt datorii să le afle conducătorii vieții economice. (Aplauze.)

Dar în cazul de față, noi, cărmuitorii Bisericii suntem chemați să ne dăm toată contribuția înțelepciunii și autorității noastre și pentru motivul, că e vorba de salvarea unor instituții economice, pe cari Biserica le-a sprijinit, le-a încurajat și le-a povățuit dela întemeierea lor chiar — și până în sbuciumatele zile prin cari sunt silite să treacă astăzi. Făcând acest lucru, Biserica era convinsă că contribuie la întemeierea și întărirea unor așezăminte de cea mai mare importanță pentru viața culturală, socială și națională a neamului. Și ea nu s'a înșelat în credința ei. Căci băncile pentru salvarea cărora ne-am întrunit, n'au izvorit din înjgheburile unor grupări de interese mărunte; ele n'au fost dughiene de neguțătorie lucrativă în sensul inferior al cuvântului, ci au fost instituții de apărare și de spornică chivernisire a rodului muncii țaranilor noștri harnici, (aprobări în toată sala, aplauzele pornesc deodată din toate colțurile) ...și cetăți de apărare a fondurilor bisericesti destinate zidurilor de lăcașuri sfinte și de școli. Dar aceste bănci au fost și un puternic izvor de creștinească și românească ajutorare și promovare a tătutor acelor așezăminte, pe cari se razimă viața

și fărâna neamului. (Aplauze îndelungate.) Ele au dat ajutoare pentru ridicarea de biserici și școli, ele au împărțit burse tinerilor harnici și săraci, ele au sprijinit fărâna românească cu credite ieftine, înlesnindu-i cumpărarea de pământ dela străinii latifundieri. (Aprobări repetate, Așa-i! Așa-i! aplauze continue.)

Desigur aceste opere de binefacere nu sunt străine de împrejurarea, pe care nu întrelas de a o aminti, că băncile cari le-au săvârșit au fost conduse — toate — de funcționari pregătiți în singura școală comercială românească pe care am avut-o până la războiu, de școala dela Brașov a Bisericii ortodoxe, care și-a crescut ucenicii în atmosfera cinstei și jertfelniciei puse în slujba marilor idealuri ale neamului. (Aplauze, aprobări.)

Astfel, felul în care băncile românești din Ardeal și Banat și-au înțeles chemarea li-a împrumutat importanța unor așezăminte de înaltă utilitate națională. Cluj / Central

De acea criza prin care trec ele astăzi însemnează și o criză a vieții naționale (cu fărâna ei comercial, financiar, industrial, agricol și cultural), iar osteneala noastră de a pune la cale salvarea și învierea lor, vizează învierea vieții totalitare a neamului nostru de dincoace de Carpați. (Aplauze furtunoase.)

Și mai trebuie să ne gândim la un lucru pe cât de important atât de neglijat până acuma: la creierea unei burghezii românești, care să integreze structura organică a neamului nostru. (Așa-i! Așa-i! Așa-i! aplauze). ...Înainte de războiul întregirii noastre naționale, neamul nostru de dincoace de Carpați a fost un neam de țărani. Pe urma acestui război, zoriști de necesitățile lărgite ale noii vieți, ne-am creat la repezeală o destul de numeroasă pătură de intelectualitate. Nu ne-am îngrijit însă destul de creierea unei burghezii românești, care să susțină pe fărâna economic, concurența cu burghezia străină — minoritară ca națiune, dar majoritară ca forță economică și financiară.

(Aplauze unanime.) ...Acest *hiatus* în organismul nostru național se simte; de semnalat însă numai pușini l-au semnalat după adevărata lui importanță între aceștia pușini este și actualul Prim-Ministru al Țării dl Gheorghe Tătăreanu. A făcut-o limpede și apăsător într-o conferință ministerială ținută anul trecut aici în Cluj. Iar eu l-am felicitat la timpul său pentru acest lucru. Dar tocmai împrejurarea că D-Sa a avut intuiția hiatusului de care am vorbit mai sus, semnalându-i și necesitatea de a fi înlăturat, constituie pentru noi un motiv mai mult să credem tare că D-Sa își va da tot concursul pentru restabilirea creditului ardelean și bănățean și prin el pentru crearea acelei burghezii românești, care va avea rol covârșitor în cucerirea orașelor de către nația stăpânitoare de drept — nu însă, încă, și de fapt, în măsura ce ni se cuvine pe bună dreptate în România Mare. (Strigăte însufleșite bravo! bravo! aplauze frenetice.)

Problema este deci o problemă națională și de Stat. (Congresiștii aplaudă însufleșiți; aprobările se întretaie în sală fără întrerupere.)

Nu pentru a o rezolva ne-am adunat aci reprezentanții întregului neam de dincoace de munți — fără deosebire de fărâna politică, (aplauze furtunoase, reîncepând mereu ca o explozie din toate părțile. Strigăte puternice: bravo! bravo!) ...de credințe religioase, (Congresiștii izbucnesc în ropote de aplauze, puternice și îndelungate) ...sau de pătură socială, (strigăte entuziaste: bravo! bravo!) ca 'n marile momente ale istoriei noastre naționale, când se ascund și cele mai palide umbre ale discordiei, nearătându-se decât unirea frățească, în toată frumusețea ei. (Aplauze—aplauze—aplauze.) Ne-am adunat să *subliniem* numai gravitatea problemei, fiindcă datoria de a o deslega este a Statului, (Așa-i! Așa-i! Așa-i!) ...*Lui* ne adresăm și organului lui de conducere care este Guvernul,

având toată nădejdea și încrederea, că va prefui după cum se cuvine apelul nostru și va ajuta refacerea așezămintelor noastre de credit menite să învioroze și să consolideze viața românească în Ardealul și Banatul de sub sceptrul înțeleptului și slăvitului nostru Rege Carol II. (Trăiască Majestatea Sa Regele Carol al III! Sala ovaționează în picioare: Tunete de aplauze.)

Dumnezeu să-i ajute și să ne ajute! (Aplauzele s'guduie întreaga încăpere. Ovațiunile se țin lanț. Insuflețirea nu mai cunoaște margini).

SCRISOAREA P. S. S. EPISCOPULUI IVAN
AL CLUJULUI.

I. P. S. S. Mitropolitul NICOLAE BĂLAN a citit următoarea scrisoare a P. S. Sale episcopului Nicolae Ivan, care fiind bolnav, nu a putut participa la Congres.

Onorat Congres Economic al Transilvaniei și Banatului!

„Cu părere de rău mă văd împiedecat de a urma invitației ce am primit de a participa la cel dintâi Congres Economic ce se întrunește la Cluj în ziua de 28 Noembrie a. c. Ca unul care în cursul îndelungatei mele activități am fost îndemnat de împrejurări a înființa și așezăminte economice și a contribui la îndrumarea lor pe căile progresului, am privit adânc îndurerat starea jalnică și catastrofală pricinuită de urmările nefaste ale crizei financiare. Doresc tuturor celor întruniți la sfat în acest congres să aibă mulțămirea sufletească de a putea găsi căile și mijloacele potrivite pentru salvarea acestor așezăminte de neapărată trebuință și de mare folos economic și cultural pentru viața poporului nostru. Cred că vor putea fi părtași ai acestei mulțămiri sufletești, dacă vor fi călăuziți de duhul înțelegerii și al solidarității frațești.

Rogu-vă, deci, fraților și iubitorilor credincioși, să purcedeți cu măsură și înțelepciune la hotărârile ce veți lua, să fiți pătrunși de duhul păcii, ca astfel cu vrednicie să puteți împlini chemarea și datoria acestui Congres. Insuși Dumnezeu păcii și al milostivirii să vă binecuvinteze în toate strădaniile îndreptate spre binele și înaintarea iubitului nostru popor și a scumpei noastre patrii întregite.

Cu arhiereschi binecuvântări,
ss. NICOLAE IVAN
episcop.

Cluj, la 27 Noembrie 1935.

I. P. S. S. Mitropolitul dă cuvântul dlui Prof. univ. Dr. Ioan Lupaș președintelui comitetului de organizare din Cluj, care rostește următoarea cuvântare;

Discursul dlui prof. univ. Ioan Lupaș.

(Dl prof. Lupaș este primit cu aplauze puternice îndelung repetate).

Pe drumul Damascului

În numele comitetului de organizare din Cluj salut pe toți reprezentanții așezămintelor și claselor sociale românești întruniți în acest congres economic. În speranța că impresionanta manifestare a solidarității românești nu va fi lipsită de consecințe prielnice pentru soarta numărorașelor așezăminte în însăși existența lor, permiteți-mi să vă adresez tuturor frățescul cuvânt de întâmpinare: „Bine ați venit.”

Orice manifestare de solidaritate națională, în domeniul vieții publice poate fi considerată ca o cheazășie de izbândă, după cum orice risipire sau răslețire a forțelor chemate să acționeze împreună, deschide calea spre povârnișul clătînărilor și al prăbușirilor dezastruase. (Aplauze puternice). Experiențele recente ale anilor din urmă au dat și la noi o serie întreagă de triste dovezi cu privire la adevărul exprimat odinioară de clasicul istoric al antichității cu obicinuitul său laconism: dum singuli certant, universi vincuntur (Câtă vreme unii se luptă răsleți, cu toții rămân înfrânți). Pentru a feri așezămintele noastre de primejdia unor acțiuni răslețe și a unei înfrângerii totale, s'a ivit trebuința neapărată a convocării acestui congres. Dacă el s'ar fi întrunit în primăvara, sau în toamna anului 1932, poate ar fi isbutit să găsească de atunci mijloacele potrivite, spre a veni în ajutorul așezămintelor isbite de vijorul unei crize economice fără precedent.

Președintele Camerei de Comerț din Brno, Dr. Ștefan Haupt Buchenrode, publicând în vara acestui an studiul despre Rădăcina crizei economice mondiale, (Die Wurzel der Weltwirtschaftskrise), crede, că pricinile de căpetenie ale ei trebuiesc căutate în lipsa de înțelegere și generositate a înaltei finanțe mondiale, în exagerările unei politici sociale, împreunate cu cheltueli cari au depășit forțele productive ale multor state și, nu mai puțin, în evaziunea marilor capitaluri, cari îndată ce au simțit vremile de nesiguranță ale crizei, s'au grăbit a se refugia, mai cu seamă la băncile din Elveția, căutându-și acolo adăpost.

După socoteala menționatului autor, aceste capituluri trândave, acumulate în aur și depuse fără nici o dobândă, ar depăși suma de zece miliarde franci elvețieni.

Și nu este speranță a le îndupleca să-și părăsească culcușul elvețian spre a se întoarce acasă, ca să poată fi puse din nou în circulație,

contribuind la înviiorarea vieții economice, câtă vreme fărăle din cari au evadat, nu vor fi în stare să garanteze condițiuni de mai multă siguranță și stabilitate.

Este un semn al zilelor noastre, că specialistul în chestiuni financiare și comerciale, nu se oprește în concluziunea studiului său la o soluțiune de ordin economic, după cum ar fi putut presupune dela început scriitorul, ci la una spirituală și morală, pe care o formulează în aceste cuvinte străbătute de reminiscențe biblice: „Fie ca o rază din lumina cerească, ce a strălucit asupra lui Saul pe drumul Damascului, transformându-l în Paul, să pătrundă și în inimile oamenilor de stat, cari țin azi în mâinile lor soarta lumii, picurând în preocupările lor de ordin pur politic și egoistic, un strop din creștineasca iubire a deaproapelui, fără de care nu este cu puțință de a face vre-un bine aici pe pământ.”

Iată o soluție de ordin moral-religios, care credem că poate fi aplicată cu deplină îndreptățire și împrejurărilor vieții noastre înviorate și pustiite de crize multiple. Ne va fi deci îngăduit să adresăm tuturor factorilor dela cârma vieții noastre politice și economice financiare un st. ruitor apel colectiv, rugându-i să nu pregete a face să pătrundă și în inimile lor picătura de iubire a deaproapelui, necesară pentru rezolvarea unor așezăminte al căror întreg rost istoric nu a fost decât să alerge, în orice împrejurări, cu sful și cu banul în ajutorul poporului nostru năpăstuit.

Temelia celor mai multe așezăminte isbite de vijeliile crizei financiare este încă viabilă. Am păcătui față de interesele superioare ale patriei întregite dacă le am lăsa în voia sorții, pradă unei amorțiri definitive, când prin un sprijin corăspunzător li s'ar putea deschide calea însdrăvenirii. (Așa-i! aprobări puternice în sală.) Prin sprijinul ce li s'ar acorda în acest ceas greu al existenței lor primejdute, nimeni nu va pierde nimic: nici Statul, nici Banca Națională. Vor profita însă toate satele și orașele regiunilor dintre Carpați și Tisa. Populația autohtonă se va înviora simțindu-și din nou sufletul străbătut de credința că în propria sa țară, oricâte dificultăți s'ar mai ivi, așezămintele ei nu vor fi niciodată părăsite în voia întâmplării, ci se va găsi totdeauna un sprijin efectiv, isvorât din aplicarea principiului de reciprocitate și solidaritate frățească: unul pentru toți și toți pentru unul. (Ropote de aplauze.)

În acest gând, și cu dorința de a vedea pe tâlmăcii vieții noastre publice porniți fără zăbavă pe drumul Damascului, transformați din Saul în Paul, vestitori și îndeplinitori ai unei opere de salvare națională, declar încheiată misiunea Comitetului de organizare cu izbânda, pe care o înfățișați Dv. astăzi. (Aplauze puternice, îndelung repetate, ovațiuni).

A urmat expunerea dlui Ilie Olteanu, secretarul general al congresului:

INALT PREA SFINȚITE,
PREA SFINȚIȚI PĂRINȚI,
DOMNILOR MINIȘTRI,
DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Înainte de a rosti vre-un cuvânt asupra problemei creditului românesc din Transilvania și Banat, este cred, o pioasă datorie să ne aducem cu recunoștință aminte de figurile mari și luminoase ale înaintașilor, cari au pus, cu grije, cu dragoste și cu toată hotărîrea patriotismului lor înflăcărat, cea dintâiu temelie a marelui așezământ pentru Românii de dincoace de Carpați și pentru ideea națională românească de pretutindeni: Instituția creditului românesc din Transilvania.

Cuvine-se deci — cu adevărat — să reîmprospătăm astăzi în memoria celor prezenți și a generațiilor din zilele noastre, cu voce caldă, cu simțăminte adânc respectuoase, plini de recunoștință și de admirație, numele marelui Visarion Roman. Toată sala se ridică în picioare. Sunt greu de descris aceste momente: Îți făcea impresia că deasupra capetelor, cari ascultau plecate pomenirea morților, se săvârșea o taină.) ... al lui Iacob Bologa, Timoteiu Cipariu, Paul Dunca, Ioan Hannia, Alexandru Mocsoyi, Antoniu Mocsoyi, David baron Urs de Margine, Nicolae Oncu, Dr. Ioan Mihu, Ioan Moldovan, Emanuil Ungurean, Andrei Cosma, Gheorghe Pop de Băsești, Dr. Coriolan Popp ș. a. m. d.

Cuvine-se în acelaș timp să pomenim, cu aceeaș recunoștință profundă și dragoste neșarmurită, numele lui Partenie Cosma, reprezentantul vrednic al falangei străduitorilor pentru păstrarea și întărirea acestui așezământ.

— Toți au trecut, rînd pe rînd, pragurile vieții.

Nici unul nu se mai află printre noi.

Întreaga lor activitate — lipsită de reclama sgomotoasă a vremurilor moderne — a fost jertfită pe altarul binelui acestui neam.

Viața lor se caracterizează prin două cuvinte:

Faptă — și — tăcere.

Să păstrăm și noi o clipă de tăcere în cinstea și în amintirea lor. (Sala păstrează, în picioare, câteva momente de tăcere).

I. P. S. Sa Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului: Dumnezeu să-i odihnească și să-i pome-nească întru Impărăția Sa!

**INALT PREA SFINȚITE,
PREA SFINȚIȚI PĂRINȚI,
DOMNILOR MINIȘTRI,
DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,**

Ținând seamă de numele, pe care îl poartă această mare adunare românească (Congresul Economic al Transilvaniei și Banatului) sunt obligat să lămuresc unele lucruri, pentru a împrăști — chiar dela început — eventuale nedumeriri.

Precum s'a putut constata din programul afișat, congresul actual va debata o singură problemă: Problema creditului românesc din Transilvania și Banat.

Evident, în programul unui congres economic este firesc să se încadreze și alte chestiuni, cari fac parte din domeniul vieții de toate zilele.

Dar nu mai puțin adevărat este, că problemele mari, de a căror rezolvare depinde însăși viața economică și afirmarea națională viitoare a poporului românesc de dincoace de Carpați — pentru a li se putea imprima caracterul de hotărâtoare importanță și a li se putea da întreaga atențiune cuvenită — trebuie tratate separat.

Spiritul practic însuși, care trebuie să ne fie adevărata călăuză în asemenea ocaziuni, ne impune să nu îngrădăm într'o singură zi probleme peste probleme.

Vom rămânea deci credincioși acestui spirit practic și vom închina această zi numai problemei creditului.

Dar pentru a nu neglija nici celelalte probleme, în acest Congres se va face propunere pentru constituirea Sfatului economic al Transilvaniei și Banatului, care va examina în plin răgaz tot ceea ce este actual și important, urmând ca la timpul său să se convoace din nou Congresul economic.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

— Creditul românesc aci la noi, până în momentul de astăzi, se confundă cu activitatea desfășurată de așezămintele românești de credit, cari au ființat și mai există încă pe aceste meleaguri.

Prin urmare în legătură cu problema creditului, trebuie să ne ocupăm mai ales cu aceste așezăminte.

Declarăm însă dela început, că nu vom pleda nici pentru forma îmbrăcată până acum de așezămintele de credit, nici pentru o așezare pe noi baze — moderne — a acestor instituțiuni.

Această chestiune nu este îngăduit să fie bruscată. Ea este o problemă a timpului. Nimic lămurit în această privință nu avem până în clipa de față.

Ideea așezării de noi baze a creditului — la noi — nu are încă contururi precise. Rămâne deci, ca timpul să o limpezească și tot el să o și rezolve.

Acelaș spirit practic, despre care făceam amintire, ne spune limpede, că actualul Congres nu trebuie să se constituie într'un suprem for, ale cărui hotărâri

să se ridice la puterea de sentințe definitive pentru decenii sau secole înainte. Congresul Economic al Transilvaniei și Banatului se mulțumește să formuleze postulate precise asupra unei perioade de timp intermediare, între ceea ce a fost și ceea ce va veni, mai curând sau mai târziu.

Obiectivul, pe care și l-a propus să-l atingă acest Congres, se reduce la păstrarea așezămintelor de credit, cari s'au dovedit folositoare poporului, pentru că în felul acesta, mâine-zi, când va apare noul reformator, acest reformator să afle în ființă materialul, pe pe care apoi să-l modeleze după chipul și asemănarea celui mai bun gând al său, așa precum împrejurările viitoare o vor impune.

— Nu vom trece la discutarea problemei creditului fără a limpezi încă o chestiune:

Sarcina de a veghea asupra așezămintelor de credit și a exprima dezideratele pentru soluționarea problemei creditului românesc din Transilvania, a avut-o până acum asociația „Solidaritatea“.

Declarăm, că expropriem pentru ziua de 28 Noiembrie asociația „Solidaritatea“ de programul acesta:

Postulatele ce se vor formula aci, vor fi însăși postulatele poporului românesc de dincoace de munți, nici decum dezideratele unei asociații bancare.

Asociația «Solidaritatea» și-a împlinit datoria: Ea a atras atențiunea celor în drept asupra măsurilor ce trebuiau luate fără întârziere. Dar cuvântul acestei asociații nu a fost ascultat.

Astăzi se vor rosti aci cei mai autentici reprezentanți ai poporului, înfățișând problema în adevăratele ei cadre. Căci dată fiind primejdia distrugerii creditului românesc pe tot cuprinsul Transilvaniei și Banatului, problema creditului nu mai prezintă un interes al băncilor sau al celor grupați în jurul lor, ci ea constituie însăși problema de existență a nației românești de pe întreaga suprafață a Transilvaniei. (Așa e! Aplauzele izbucnesc ca o furtună din toate părțile).

— Există deci o mare primejdie.

Ea ne-a chemat aci.

Ea ne-a unit astăzi într'un singur gând pe toți, ca o singură ființă.

Este inutil să mai insistăm asupra ținutei, pe care suntem hotărâți să o dovedim în aceste momente de cumpănă: Graiul nostru nu va lăcomi nici la cuvinte meșteșugite, nici la vorbe goale, precum nici laude, în această zi — la adresa nimănui — nu se vor rosti. În locul frazelor incondeiate, vom da cuvântul faptelor.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Când vorbesc, în atmosfera severă și plină de răspunderi a ceasului de față, despre instituția creditului românesc din Transilvania, par'că văd deschizându-se în fața ochilor noștri cartea neamului la cele mai glorioase pagini ale ei.

Și este firesc să fie așa.

Căci piatra de temelie a acestui așezământ, după sforțări uriașe a câtorva numai, nu a fost pusă cu gând de câștig pentru ei, ci cu gândul curat și mărturisit al izbăvirii întregului popor românesc din aceste ținuturi de sub jugul sărăciei și al cămătăriei istovitoare. (Așa e! Așa e!)

Nu sunt acestea cuvinte spuse pentru o anume ocazie.

Ele înfățișează doar florile crescute pe crengile marelui trunchiu al adevărului faptelor petrecute. La temelia lor strălucește mărturia celui mai de seamă legământ — legământ, care a fost respectat cu sfințenie până în zilele noastre — al celei dintâi instituțiuni românești de credit din Transilvania.

Iată ce spune art. 1 din Statutele „Albinei“ la 1872 :

„Albina“ se leagă :

„Să procure poporului țaran mijloacele materiale necesare pentru purtarea și dezvoltarea economiei sale, să deștepte într'insul spiritul de economie, să ridice „creditul real și în acest fel, prin operațiunile sale, să promoveze interesele economiei naționale“.

— Intemeierea primului așezământ de credit s'a făcut între împrejurări excepțional de grele.

Exemplul dat de alte încercări — neromânești — nu era în acel timp prea încurajator.

Astfel Cassa Generală de Economii din Sibiu, înființată la 1841 de Sași, deși bine condusă, s'a clătina 15 ani consecutivi între viață și moarte.

— Inițiativa însăși a luat-o un dascăl neînsemnat dela sate, care prin situația lui socială modestă, nu putea să tragă prea mult în cumpănă, nici chiar în societatea românească.

— În plus: Planul era conceput în proporții formidabile: Cassa Generală de Economii a Sașilor avea în acele vremuri — după o activitate de 31 de ani — un capital societar de 1.322 florini-aur. Visarion Roman preconiza înființarea instituțiunii românești cu un capital de 300.000 florini-aur.

Reușita inițiativei în asemenea proporții și în împrejurările amintite, evident, a impus sforțări, pe cari cu drept cuvânt le putem numi uriașe.

Sufletul plin de credință, voința îndărătnică a lui Visarion Roman, patriotismul fraților Mocsonyi și vrednicia subscriitorilor — plugari, preoți, învățători, notari comunali, advocați, ingineri și medici — i-a dat suflul de viață.

— Socotelile dascălului dela Rășinari s'au dovedit adevărate :

Subscrierile de acțiuni au întrecut suma de 300.000 florini-aur.

Cu acest rezultat este explicabilă marea emoție, care i-a stăpânit pe fondatori în prima adunare generală — emoție, pe care o exprimă destul de limpede cuvintele, rostite atunci și cu mândrie, dar, poate — în conștiința îndatoririlor grele ce îi aștepta — și cu o justificată îngrijorare: „AM FĂCUT, DOMNILOR, ÎNCEPUTUL ÎNCEPUTULUI“ !

Astfel s'a plămădit în Transilvania ființa celui de al treilea factor, care împreună cu Biserica și Școala, a format trinitatea indestructibilă a nației românești de dincoace de Carpați, despre care face amintire „CHEMAREA“, publicată pentru convocarea Congresului actual. (Aplauze din toate părțile.)

— Incercării fericite dela Sibiu i-au urmat numeroase altele, în proporții mai mici, dar tot atât de norocoase.

La Năsăud se întemeiază „Aurora“, la Cluj „Economul“, la Făgăraș „Furnica“, la Arad „Victoria“, la Orăștie „Ardeleana“, la Blaj „Patria“, în Banat „Timișana“, în Sălaj „Silvania“, inima Bihorului răspunde cu „Bihoreana“ din Oradea ș. a. m. d.

— Ordinea și distanța de timp în care au apărut aceste așezăminte, este încă o dovadă despre grija deosebită cu care s'a procedat la înființarea lor.

Astfel timp de aproape 10 ani după înființarea „Albinei“ nu a mai fost întemeiată aproape nici o singură instituție românească de credit.

S'a lăsat adevărat în seama timpului să judece seriozitatea și necesitatea inițiativei dela Sibiu.

Dar după ce „Albina“ a făcut timp de zece ani examenul greu al începutului, societatea românească a dobândit deplină încredere în puterile proprii și în priceperea conducătorilor săi.

După anii 1882 înjghebările de acest fel curg fără întrerupere :

În 1892 avem în total 28 instituțiuni românești de credit.

În 1902 numărul lor se ridică la 75.

În 1912 sunt 145.

Iar anul 1914 numără 147 instituții de credit și 60 reuniuni cu un

Capital de 37 Milioane Coroane - aur,

Rezerve de 20 Milioane Coroane - aur,

Depuneri 112 Milioane Coroane - aur,

Scrisuri funciare în circulație 12 Milioane Cor.-aur și

Credite de reescont 52 Milioane Coroane - aur.

* * *

— Care a fost adevărata activitate a acestor așezăminte, create cu scopul — mărturisit — de a

emancipa de sub jugul sărăciei țărănimea românească a Transilvaniei și Banatului?

Voiu cita aci o mărturie, care nu pornește din cercurile bancare. Această prețioasă mărturie ne-o dă un mare gazetar al timpurilor trecute, Gh. Barițiu.

Iată ce spune Gheorghe Barițiu în anul 1890:

„Intrucât pentru propriul popor cultivator de „pământ, dacă s'a făcut vreodată ceva pentru „ușurarea lui, apoi aceasta s'a întâmplat numai „de când câțiva bărbați aleși, în frunte cu familia Mocioni, au înființat întâiul Institut de „credit și de economii „Albina" din Sibiu. După „experiența ce avem, cutezăm a susține — con- „tinuă Barițiu — că de atunci încoace, în mij „locul atâtor asupriți și spoliațiuni, la 50.000 „(cca. 50.000 nota aut.) de familii române au „scăpat de ruina sigură, cauzată prin uzura de „50—100 și 200%, numai cu ajutorul băncii „Albina" și a celorlalte, cari s'au mai înființat cu „ajutorul lui Dumnezeu pe urma acesteia în cele „mai multe regiuni locuite de Români”.

Aceste constatări ale lui Barițiu sunt făcute așa dar abia la 18 ani după înființarea „Albinei”.

— PROGRAMUL BĂNCILOR ROMÂNEȘTI DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT, A FOST ȘI RĂMAS UN PROGRAM NAȚIONAL. Nu înzadar în 1913 un autor maghiar cu numele Bizony László, în lucrarea sa intitulată „Dela hotarul de răsărit” (A keleti határrol) — lucrare prefațată de primministrul maghiar Széll Kálmán — caracterizează instituția românească de credit din Transilvania: „UN FOCAR INCANDESCENT AL URUI ÎMPOTRIVA MAGHIARILOR, ÎN CARE SE FĂURESC SĂGETILE OTRĂVITE ALE IREDENTEI ROMÂNE”.

— Programul acesta, urmărit de aproape, cu pricepere, cu convingere și cu hotărâre neînduplecată, nu a fost un simplu program platonice.

După punerea lui în executare, plugul românesc al țărănilor din Transilvania și Banat scormonea viguros sute de mii hectare de pământ, smuls cu ajutorul instituțiilor noastre pentru totdeauna din stăpânirea asupritorilor de eri.

Aceste afirmațiuni sunt fapte dovedite.

Lucrarea statistică a lui Tokaji László din 1913 intitulată „Țară de vânzare” („Eladó ország”), e cea mai bună mărturie.

Tokaji László arată cu cifre precise că Româniilor au cumpărat între anii 1900—1910, cu ajutorul băncilor românești, 160.394 jugăre pământ în suprafețe de peste 50 jugăre, adică după socoteala Dlui Ion Luca Ciomac în lucrarea sa „Stările agrare din Transilvania”, în 10 ani Româniilor au ajuns proprietarii a peste 10% în proprietățile națiilor din Transilvania. PRIN ANALOGIE, AM PUTEA DEDUCE, CĂ ÎNTR'UN SECOL TOT PĂMÂNTUL TRANSILVANIEI

PUTEA FI ÎN MÂNA POPULAȚIEI DE BAȘTINĂ, FĂRĂ NICI O REFORMĂ AGRARĂ.

Iată programul adevărat al băncilor românești din Transilvania.

Dar nu numai această întrecere cu o cadență din ce în ce mai accelerată pentru recâștigarea pământului răpit fără lege pe vremuri, a fost obiectivul acestor instituțiuni umile și tăcute.

Căci iată ce spune în 16 Mai 1908 ziarul „Budapesti Hirlap”.

„Strălucita învingere a partidului naționalist „român (Nota autorului), în comitatul Caraș-Se- „verin se poate atribui celor 25 bănci (românești) „resfirate în el. (Bravo! Aplauze prelungite).

„În dosul succeselor din comitatul Aradului stă „banca „Victoria" din Arad. IAR CU MANIU „ȘI CU VAIDA NE-AU FERICIT MAI ALES „PATRIA" (din Blaj) ȘI „AURARIA" (din Abrud) „etc. etc. (Trăiască Maniu! Trăiască Vaida! Aplauze frenetice, ovațiuni),

— Dar cine ar putea cuprinde întreaga operă de regenerare a forțelor naționale, pe care băncuțele acestea au săvârșit-o cu cea mai desăvârșită discreție? Cine ar putea prinde toate firele, cari plecau dela izvorul binecuvântat al acestor instituțiuni în toate părțile Transilvaniei și Banatului românesc, ducând de multeori în cea mai mare grabă ajutorul necesar în centrele cele mai primejdite ale organismului nostru național?

Erau amenințate școlile profesionale românești să se închidă în urma legii școlare drastice a lui Apponyi? Răspunsul băncilor venea prompt, fără nici o întârziere:

„Avem bani. Le vom susține noi”.

Și le-au susținut cu drag, decenii de rând, plătind salariile dascălilor, clădind edificii școlare, editând pe lbănișorii lor manualele didactice și științifice și susținând cu burse număroase elevii la școală.

— Aveam nevoie de biserici?

Mitropolia din Sibiu trebuia să-și clădească o catedrală?

Contribuția băncilor era totdeauna cea dintâiu și cea mai importantă.

— Pustiau incendiile sau revărsări de ape gospodăriile țăranilor din cutare sat? Ajutorul era sigur, fără nici o bancă de asigurare.

— Era nevoie de ziare, reviste, publicațiuni noi românești? Robinetul binefăcător al umilelor băncuțe — dela oraș ca și dela sate — se deschidea ca prin farmec și grija cea dintâiu — aceea a existenței materiale — nu mai supăra pe nimeni.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Apreciind truda și jertfele, pe cari nici un cântar de pe lume nu va fi în stare să le măsoare, nici putere omenească să le remunereze, cer respectuos voia Domniilor Voastre să imi îngăduiți să desprind din răbojul fără sfârșit al faptelor — foarte pe scurt — câteva numai, în acest Congres Economic al Transilvaniei și Banatului, căruia împrejurările prea puțin îmbucurătoare ale zilelor noastre i-au imprimat caracterul unui eveniment hotărîtor pentru întreaga viață economică și națională viitoare a poporului românesc din Nordul Carpaților.

Voiu începe prin citirea celui mai vechiu document, pe care îl avem în legătură cu distribuirea cotei culturale, filantropice și naționale, la cea dintâi instituție românească din Transilvania.

Banii destinați pentru scopuri naționale și filantropice în anul 1892 au fost distribuiți precum urmează:

1. „Asociațiunei transilvane pentru literatura și cultura poporului român” în scopul creării à 10 stipendii de fl. 50 pentru elevele internatului împreună cu școala civilă de fete	fl.	500.—
2. Tot „Asociațiunei transilvane” pentru fondul „George Barițiu”	„	500.—
3. Școlai civile de fete a „Asociațiunii” pentru trebuințele curente	„	500.—
4. Școlai elementare de fete a „Reuniunii femeilor române din Sibiu”	„	300.—
5. Reuniunii rom. de agricultură din comit. Sibiului	„	200.—
6. Reuniunii române de cântări din Sibiu	„	100.—
7. Stipendiu pentru un abiturient student la cursul comerc.	„	500.—
8. Secțiunii Sibiu a „Reuniunii carpatine trans. în scopul edificării unor stabilimente de cură pe muntele „Păltiniș”	„	200.—
9. „Reuniunii transilvane pentru științele naturale Sibiu” în scopul edificării unui muzeu	„	100.—
10. „Reuniunii pentru înfrumșetarea orașului Sibiu”	„	100.—
11. Institutului pentru îngrijirea morboșilor în Sibiu	„	100.—
12. „Reuniunii pompierilor din Sibiu”	„	50.—
13. „Reuniunii igienice din comitelul Sibiului”	„	50.—
14. Gremiului comercial din Sibiu în scopul susținerii unui curs practic de contabilitate	„	50.—
15. Institutului pentru alimentarea săracilor din Sibiu	„	50.—
16. Pentru tipărirea manualelor la școala comercială română din Brașov	„	500.—
17. Internatulul „Reuniunea femeilor române din Brașov”	„	200.—
18. „Asociațiunii pentru sprijinirea învățăceilor și sodalilor români din Brașov” ca taxă școlară à fl. 4.— pentru 50 de învățăcei	„	200.—
19. Fondului pentru ajutorarea studenților morboși la gimnaziul din Brașov	„	100.—
20. „Reuniunea pentru înfrumșetarea orașului Brașov”	„	100.—
21. Reuniunii pompierilor din Brașov	„	50.—
22. Contrib. la colecta pentru adaptarea gimnas. din Blaj	„	100.—
23. Fondului studenților miseri dela gimnaziului din Blaj	„	100.—
24. Societății academice „România Jună” în Viena	„	100.—
25. Societății academice „Petru Maior” din Budapesta	fl.	100.—
26. Incendițiilor din Scorei, dați deja	„	100.—
27. Incendițiilor din Sărata, dați deja	„	100.—
28. Incendițiilor din Arpătac, dați deja	„	100.—
29. Inundațiilor din Oarda, dați deja	„	100.—
30. La dispozițiunea direcțiunii ca ea să-i distribue în cursul anului curent	fl.	765'54 cr.
Total fl. 6.015'54 cr.		

După cursul actual al Leului acești bani reprezentau suma de Lei 571.713.—

Bineînțeles acesta a fost începutul.

Sumele au crescut cu timpul la multe milioane.

— Al doilea exemplu ni-l dă „CASSA DE

PĂSTRARE” DIN SĂLIȘTE.

Citez datele numai din 5 în 5 ani:

În 1891 din câștigul total de Fl. 5.502.— Casa de Păstrare din Săliște donează Fl. 3.850.— pentru scopuri naționale, adecă 70%₀;

În 1895 din câștigul curat de

Fl. aur 14.922.— 6.242.— adecă 41.89%₀

În 1900 din câștigul curat de

Cor.-aur 17.910.— 7.475.— adecă 47.73%₀

În 1905 din câștigul curat de

Cor.-aur 20.085.— 8.453.— adecă 42.08%₀

În 1910 din câștigul curat de

Cor.-aur 24.018.— 10.223.— adecă 42.56%₀

În 1915 din câștigul curat de

Cor.-aur 44.375.— 9.703.— adecă 21.87%₀

În 1918 din câștigul curat de

Cor.-aur 81.919.— 25.168.— adecă 30.73%₀

„CASSA DE PĂSTRARE” DIN SĂLIȘTE, care avea în ultimul timp abia Lei 2.500.000.— capital societătar, a donat în total Lei 11.322.929.— pentru scopuri culturale și naționale.

— Am făcut o asemenea socoteală, pe bază de date statistice la 57 bănci românești din Ardeal.

Concluzia: In cursul existenței lor acestea au donat pentru scopuri culturale și naționale suma de Lei 208.266.703.—

Aceste date statistice sunt însă incomplete, căci cele mai număroase ajutoare importante au fost date în taină, fără nici o urmă, pentru a nu ajunge la cunoștința autorităților maghiare. Iar multe bănci nici nu figurează pe tablou, ele ne mai dispunând astăzi de nici un fel de date informative în această privință.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Desgropând pentru o clipă din cenușa anilor și făcând să defileze în lumina noastră spirituală aceste fapte de o măreție fără pereche, se naște în mod firesc întrebarea: De unde au scos aceste instituțiuni, pe cari numai o greșală le-a putut boteza „bancare”, comorile nescacate, din cari s'au împărțit toate forțele vii ale neamului?

Nu cumva aceste comori — întrebuințate într'un scop vrednic, evident — au fost totuși stoarse fără milă din truda și sudoarea nației, care a îndrăznit să calce pragul băncilor laudate, împrumutându-se?

Două răspunsuri vor lămuri pe deplin această întrebare:

Intâi: Nația, care plătește dobânzi mari nu mai poate reprezenta nici un pericol că va acapara pământurile aflătoare în proprietatea celorlalte popoare conlocuitoare, cum a fost cazul — dovedit — al țărănimii românești din Transilvania și Banat.

Iar ca al doilea răspuns îmi voi lua voie să citesc anunțurile, pe cari le-a publicat în anuarul vremii banca „Albina” din Sibiu și alte bănci românești în legătură cu etalonul de dobândă la împrumuturi

Iată ce spune acest anunț din anul 1893:

„ALBINA”

„Institut de credit și economii Sibiu.

„acordă împrumuturi ipotecare cu anuități pe 10, 20 și 30 de ani. Anuitatea dela fl. 100.— pe 10 ani este de fl. 6.58 pe an, pe 20 ani fl. 4.26, pe 30 de ani „fl. 3.58.

„încuviințează credite cambiale pe lângă acoperire hi-
„hipotecară cu 6% interese;

„escomtează cambii cu 3 eventual cu 2 subscrieri pe
„timp de 3 până la 6 luni cu 5%—7% interese netto;

„Acordă împrumuturi de amanet pe efecte ungurești,
„austriace și române, aur și argint, pe scrisurile sale
„fonc. proprii precum și pe alte scrisuri cu interese
„de 5¹/₂%.

Aceste anunțuri se repetă an de an, etalonul de dobânzi rămânând mereu același.

Prin urmare iată dovada făcută, că nu băncile românești din Transilvania și Banat au fost acelea cari au inaugurat politica dobânzilor mari. (Așa e! Puternice aprobări în toată sala. Aplauze furtunoase). Decenii de-a rândul aceste bănci au lucrat cu cea mai modestă dobândă, care a fost percepută vreodată la împrumuturi. (Așa e! Așa e!) Iar dacă războiul mondial cu ale sale efecte a răsturnat totul, târînd fatal și aceste instituțiuni după sine, aceasta nu se poate imputa băncilor din Transilvania și Banat. Banca Națională însăși a perceput doar după războiul 9¹/₂—10¹/₂% dobânzi la scont.

Cu toate acestea, la băncile din Transilvania și Banat împrumuturile țărănești se acordau și în aceste vremuri de inflație cu cea mai mică dobândă din acel timp.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Singura nedumerire, pe care ar putea s'o mai aibă cineva după aceste explicațiuni ar fi următoarea:

S'au acordat, într'adevăr, asemenea împrumuturi în sume corăspunzătoare nevoilor țărănești și puterilor instituțiilor de credit, sau acest fel de împrumuturi s'au dat numai într'un număr restrâns, pentru a face bună reclamă băncilor?

S'au păstrat, grație hărniciei decedatului Nicolae Petra-Petrescu și a dlui Constantin Popp,* (sala ovaționează, strigăte: Să trăiască!) prezent și azi în rândurile noastre, date statistice exacte și în aceasta privință, astfel că răspunsul poate fi dat cu toată preciziunea.

Primele informațiuni complete asupra împrumuturilor acordate de băncile românești din Transilvania și Banat le avem din anul 1888. In 1888 existau în total 18 instituțiuni românești de credit. Ele au dat împrumuturi cambiale în sumă de fl.-aur 4.006.762.— împrumuturi ipotecare în sumă de fl.-aur 2,270.046.— și împrumuturi pe obligațiuni în sumă de fl.-aur 142.494.—

Și mai edificatoare sunt datele, cari ni s'au păstrat din anul 1893. In acest an s'au distribuit împrumuturi în condițiunile avantajoase amintite în sumă de fl. 9.513.404.75 ca împrumuturi cambiale, și fl. 6.462.784.96 ca împrumuturi ipotecare.

Raportând aceste sume la totalul sumelor împrumutate de cele 41 bănci existente pe

*) Cea mai mare parte a lucrărilor statistice dinainte de război în legătură cu băncile românești din Transilvania și Banat se datoresc dlui Constantin Popp. Dsa a dat (in Revista Economică) și răspunsurile la campania ziarelor maghiare împotriva așezămintelor de credit românești. Datorită activității de decenii a dlui C. Popp la „Revista Economică” ni s'au păstrat și mare parte din documentele privitoare la campania presei maghiare.

atunci, constatăm că 99⁰/₁₀ din împrumuturi au fost încuviințate în condițiunile anunțului cetit, deci în cele mai avantajoase condițiuni, nu numai pentru acele vremuri, ci chiar și pentru zilele noastre.

Principalul plasament al băncilor noastre erau de altfel aceste împrumuturi. Totalul activelor lor în acea vreme făcea 17.846.240'09, florini-aur, iar din această sumă 15.981.189'71 florini-aur erau plasați în împrumuturi țărănești ieftine.

Această tradiție s'a continuat an de an.

Ca dovadă citez numai mărturia anului 1914.

Din activele totale de Cor. aur. 238.246.307'— s'au dat împrumuturi țărănești în sumă de Cor. aur 186.973.389'—

După război, tradiția de a plasa marea majoritate a activelor în împrumuturi țărănești, nu a suferit nici o schimbare. Principalul plasament s'a făcut și mai departe tot la sate.

Ca dovadă citez datele statistice din 31 Decembrie 1933.

Astfel la 31 Decembrie 1933 plasamentele țărănești la 131 de bănci românești din Transilvania și Banat făceau suma de Lei 2.867.188.882'— față de abia 617,559.203 Lei plasamente urbane.

* * *

— Băncile românești din Transilvania și Banat n'au fost însă numai un simplu laborator cu o intensă cultură de debitori vrednici de încurajat — în speță debitori țărani.

Ele formau în acelaș timp centrele spre cari se canalizau toate economiile mărunte, toți banii bisericilor, fundațiunilor, școalelor, instituțiunilor culturale, banul văduvelor și al orfanilor, banii mărunțului intelectual, precum și toate economiile țărănești.

Problema economiilor formează al doilea capitol din marea operă națională, pe care instituțiile românești de credit ale Transilvaniei au săvârșit-o în folosul elementului românesc dela noi.

Infiltrarea și desvoltarea spiritului de economie a constituit școala cea mare a națiunii, din care toți s'au împărtășit.

Această școală, care a dat poporului primele noțiuni de bună chivernisire, s'a bucurat de toată atențiunea și a fost făcută nu numai cu multă chibzuință, ci și cu reale sacrificii din partea băncilor românești.

Intr'adevăr pentru a obicinui poporul să-și depună economiile, instituțiile de credit nu s'au mulțumit numai să administreze cu toată grija cuvenită fondurile rezultate din aceste depuneri, ci ele acordau în acelaș timp și o dobândă maximă posibilă, raportată la dobândă, pe care o percepeau ele dela debitori.

Tensiunea între dobânda împrumuturilor și dobânda acordată la depuneri era obicinuit de 4⁰/₁₀, dar în multe cazuri această tensiune scădea la 2—3⁰/₁₀.

Ca dovadă îmi iau voie să citesc anunțul băncii „Ardeleana” din 1 Ianuarie 1893.

„ARDELEANA”

„instituit de credit și economii, societate pe acți în Orăștie.

„Institutul de credit și economii „Ardeleana” societate pe acți în Orăștie (Szaszváros) Piața mare No. „2 și 4 în casele proprii, primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

„a) depuneri făcute, la a căror ridicare nu se recere „abzicere, cu 5⁰/₁₀ ;

„b) depuneri făcute cu condițiunea de a se anunța „ridicarea lor, cu 5¹/₂⁰/₁₀ și

„c) Depuneri făcute pe timp mai îndelungat de „căt-re biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu alt „scop de binefacere, cu 6⁰/₁₀ ;

„Depuneri, ridicări sau anunțări se pot efectui și „prin poștă.

„Orăștie, la 1 Ianuarie 1893”.

DIRECȚIUNEA.

Asemenea anunțuri se repetau mereu, an de an, la fiecare instituție românească.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Oricât de mare ar fi bunăvoința Dvs. de a asculta cu răbdare această expunere, este totuși cu neputință să scoatem din arsenalul trecutului acestor instituțiuni tot materialul de care dispun, pentru a dovedi tuturor faptele și crezul, pentru cari au văzut lumina zilei și au trăit — toate la fel.

Dăm date statistice privitor la depuneri numai din 10 în 10 ani.

Inceputul se face cu suma modestă de florini-aur 26.173'87 în anul 1872.

In 1882 depunerile cresc la fl. aur 1.176.660'65;

In 1892 ele ating suma de fl. aur 10.111.510'25;

In 1902 fac Cor aur 41.588.344'61;

In 1912 Cor. aur 113.358.172'—;

In 1922 nu avem date statistice decât dela 72 bănci, dar în schimb posedăm date complete în anul 1930, când depunerile spre fructificare la băncile românești din Transilvania și Banat se ridică la suma considerabilă de Lei 3.647.865 000'—.

In felul acesta a fost realizat programul din cel dintâiu articol de statute al băncilor românești din Ardeal.

— Rezultatele acestea demonstrează limpede pentru oricine, că principiul economiei a pătruns în marea

massă a poporului, căci depunătorii acestor sume nu puteau fi capitaliști — pe cari noi nu îi avem nici astăzi în Transilvania — ci tot aceleași elemente ale societății românești, cari au contribuit cu banul lor — de multeori împrumutat — la înființarea așezămintelor de credit.

Dealtfel ni s'au păstrat și numele primilor deponenți ai „Albinei” b. o., în număr de 64 persoane, pentru suma de florini aur 26.173.87.

Încă printre cei dintâi deponenți figurează bisericele, fundațiunile, școalele, sedriile orfanale ș. a. m. d.

Principiul economiei a prins la noi rădăcini adânci, la sate ca și la orașe, la intelectuali, la meseriași, ca și la țărani.

Intreaga Transilvanie era până mai eri o mare și bogată grădină a economiilor. (Aprobări unanime, aplauze.)

Această frumoasă grădină concura cu oricare țară apuseană. Și nimeni nu avea temere, că banul său va fi periclitat peste noapte prin nepriceperea sau lipsa de cinste a conducătorilor așezămintelor de credit. (Așa e! Așa e! Furtunoase aplauze).

Excepțiile nu contează. 90% din băncile noastre se bucurau de încredere desăvârșită, nu numai în societatea românească, ci și în rândurile minoritarilor.

În această situație a bătut la porțile existenței lor conversiunea.

O VOCE DIN SALĂ: Asasinarea!

— Din cele înșirate până acum se desprind limpede următoarele fapte precise:

I. Viața economică românească și în special creditul românesc din Transilvania și Banat, au fost reprezentate și cârmuite, cu pricepere, cu cinste și cu tot devotamentul, de așezămintele românești de credit, cari s'au înființat an de an începând din 1872, ca o expresiune logică a necesităților economice, pe cari le-a scos la iveală traiul de toate zilele.

II. Rezultatele activității așezămintelor de credit — rezultate recunoscute de toată lumea — au fost:

a) Fortificarea ideii naționale, înscăunarea spiritului de economie și a spiritului de bună chivernisire în păturile largi ale poporului.

ARDEALUL ȘI BANATUL AU AJUNS ASTFEL CEA MAI FRUMOASĂ GRĂDINĂ A ECONOMIILOR ROMÂNEȘTI.

b) O așezare pe temelii trainice a vieții de credit, prin credite ieftine de lungă durată acordate țăranimii — credite, cari au eliminat aproape cu desăvârșire cămătăria la sate — și prin aceasta o acțiune cu rezultate neașteptate pentru achiziționarea pe cale naturală a solului pe seama elementului majoritar, sărăcit în cursul veacurilor prin asupriri;

Crearea proprietății mijlocii și mici;

Intemeierea gospodăriilor sătești în stare să reziste și în anii agricoli neproductivi; Iar ca o concluzie firească, obicinuirea maselor de a lua parte efectivă la viața de credit;

CREDITUL A AJUNS PENTRU ȚĂRANUL ROMÂN DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT A DOUA PÂINE DE TOATE ZILELE;

c) Stimularea și ajutorarea inițiativelor și energiilor românești la orașe;

Întărirea păturii intelectuale;

Crearea clasei comercianților și industriașilor și, în special, ridicarea ei la un nivel de afirmare, pe care, înainte de a se fi pus temeliile creditului românesc, nu l-a avut;

d) Augmentarea fondurilor bisericesti, ale fundațiilor, școalelor, instituțiilor culturale și filantropice.

Biserici și școale au fost clădite; biserici, școale și fundațiuni au fost ajutate, efectiv, și prin aceasta făclia culturii și-a putut împrăștia lumina-i binefăcătoare asupra satelor, ca și asupra orașelor;

ÎN ULTIMELE DECENII, CEI MAI MARI MECENAȚI AI CULTURII ROMÂNEȘTI DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT AU FOST AȘEZĂMINTELE DE CREDIT,

III. CREDITUL ROMÂNESC DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT A FOST ÎNTEMEIAT ȘI A TRĂIT DIN CONTRIBUȚIILE MULȚIMII; economiile mărunte dar număroase ale acestei mulțimi, care s'a obicinuit să prețuiască și să economisească rodul muncii sale, a constituit singura putere, pe care o reprezenta acest credit. Nimeni altul nu a contribuit la întemeierea și susținerea acestei puteri.

Credit românesc în Transilvania și Banat înseamnă munca de șapte decenii a poporului majoritar, așezat aci. (Aprobări unanime).

POPORUL a chemat la viață, prin voința sa, instituțiile menite să strângă cu instinct de albină economiile prisoselnice de pretutindeni unde se aflau. (Așa e!)

Aceiaș popor s'a împărțășit zi de zi din aceste economii, cari au fost distribuite cu grije părintească tuturor celor, cari prin hărnicia lor erau hotărâți să folosească după cuviință talantul, ce li s'a încredințat. (Așa e! Așa e!)

IV. Prin tradiția constințită de traiul zilnic, în Transilvania și Banat, popor românesc, biserică românească, școală românească, așezăminte românești de credit, formează o singură unitate! (Așa e! Ropote de aplauze.) Toți și toate au absolută nevoie unele de altele; viață românească pe aceste locuri nu se poate închipui astăzi în lipsa vreunui factor dintre aceștia.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Situația actuală a creditului românesc din Transilvania și Banat ne-o dau cu toată precizia cifrelor.

La 31 Decembrie 1933, 131 bănci românești aveau plasamente agricole de Lei 2.867.188.882— și plasamente urbane de Lei 617.557.203— Contrapuzițiile acestor sume erau reescontul în sumă de Lei 1.300.000.000 și depunerile în sumă de Lei 3.600.000.000—.

TREI PĂRȚI DIN PIERDERILE CONVERSIUNEI LE-AU SUPTAT DEPONENȚII ȘI NUMAI O PARTE DIN PATRU A FOST REPARTIZATĂ ASUPRA STATULUI. Astfel se explică faptul, că nu mai avem astăzi, în cifre, la 141 bănci românești, decât 1.235.359.867 Lei depuneri.

Sângerarea aceasta enormă nu a încercat să o stăvilească nimeni. S'au făcut promisiuni, evident, în această privință dela locurile de conducere, înainte de votarea actualei legi de conversiune. Dar promisiunile s'au veștejit în ceasul, când trebuia să le urmeze fapta.

(Rușine! Rușine! Rușine!)

Și iată faptele :

Legea dela 7 Aprilie 1934 crează două regimuri ;
Un regim de favoare, în virtutea căruia pagubele le suportă Statul (finanțare integrală).

De acest regim beneficiază următoarele 4 instituțiuni :

Creditul Urban, Creditul Rural, Creditul Ipotecar Tranzitoriu și Casa Rurală.

Nici o singură instituțiune dela noi nu a fost învrednicită de un asemenea favor. (Rușine, rușine! Mare revoltă și zgomot în sală).

Al doilea regim înființat de legea amintită este cel pevăzut în art. 52 și următorii: **Repartizarea pierderilor asupra creditorilor.** Acest al doilea regim cuprinde în sine o mare nedreptate: Sunt bănci cari au reescont considerabil în raport cu depunerile, există bănci, cari au un reescont minimal în raport cu aceste depuneri și, în sfârșit, a treia categorie de bănci — băncile țărănești — cari nu au nici un fel de reescont.

Vom da câte un exemplu pentru fiecare categorie :

O bancă din București ;

O bancă mai răsărită din Transilvania și

O instituție țărănească de credit, tot din Transilvania.

La 31 Decembrie 1933, o întreprindere bancară din capitală avea plasamente în împrumuturi de total Lei 664 milioane. Activele ei făceau Lei 794.500.000— Depunerile sunt înscrise cu suma de Lei 43 milioane.

In schimb reescontul face suma formidabilă de Lei 450 milioane. (Strigăte de revoltă din sală : Numele, vrem să știm numele, numele!)

La aceeaș dată, cea mai mare bancă românească din Transilvania și Banat avea plasamente de Lei 1 miliard 270 milioane, active de Lei 1 miliard 320 milioane, depuneri de Lei 746 milioane și reescont de 380 milioane.

Cazul băncii țărănești îl ilustrează exemplul ce urmează: Tot la 31 Decembrie 1933, o instituție țărănească din Dobra, județul Hunedoara, avea 16 milioane plasamente în împrumuturi (100% agricol), activele insumau Lei 16.981.000, depunerile 10 milioane, iar reescontul un mare zero.

Pentru aceste **TREI cazuri TIPICE** există **O SINGURĂ** dispoziție: **Repartizarea asupra creditorilor.** (Rumoare în sală). Decât este clar pentru oricine, că pierderile în primul caz (exemplul băncii dela București) le preia Statul, în cazul al doilea Statul suportă și el ceva, rămânând partea leului tot în spina deponenților și a băncii, iar în cazul al treilea deponenții plătesc ei singuri, din truda lor, toată paguba. (Rușine! Rușine! Ru—și—ne!)

Regimul adevărat, creat prin lege băncilor românești din Transilvania și Banat, este mai rău decât însuși regimul de lichidare, (Puternice aprobări din sală)

...căci într'un regim de lichidare plătești numai ceea ce încasezi, pe când sub regimul actual băncile sunt obligate să plătească în 5 ani ceea ce au dreptul să încaseze numai în 17. (Așa e! Așa e! Așa e! Rușine! Rușine! Rușine! Strigăte, aprobări, observațiuni aspre, aplauze).

Aceasta este situația actuală a creditului românesc din Transilvania și Banat.

— Pentru respectul adevărului trebuie să mărturisim însă, că în legea dela 7 Aprilie 1934, a fost înscris și un corectiv important, care poate să ușureze această situație insuportabilă.

Este vorba de dispozițiile art. 62, care exprimă ideea finanțării și a refacerii creditului.

Vom vedea în ce măsură a fost aplicat până acum acest corectiv creditului românesc de aci.

Art. 62 spune: (Citesc numai alin. I, care ne interesează).

„O convenție specială va interveni între Stat și „Banca Națională a României, prin care Statul „se va obliga ca, pe durata maximă a acestei legi „să verse Băncii Naționale a României, o sumă „de cel mult Lei 450 milioane anual, pentru a „servi atât la acoperirea parțială a reducerilor „suferite de portofoliul Băncii Naționale a României pe baza acestei legi, cât și drept fond „pentru menținerea creditului în general și „a celui cooperativ”.

Când s'a votat acest articol, s'a cerut dlui ministru de finanțe de pe atunci să repartizeze sumele imediat asupra tuturor instituțiilor, după o cotă echitabilă. Dl ministru de finanțe s'a obligat de pe banca ministerială să facă această repartitie într'o convenție, ce urma să se încheie între Stat și Banca Națională a României pe baza acestui articol, — convenție, care trebuia să facă din nou obiect de discuțiune în Parlamentul țării.

Convenția s'a încheiat. Ea a fost trecută însă la ultimă oră în Parlament, iar despre băncile românești din Transilvania și Banat nici cu o singură slovă nu face amintire. (Mare mișcare în toată sala, strigăte de revoltă, rușine, rușine, numele, vrem numele ministrului! Un strigăt peste toate: Unde erau deputații din Ardeal atunci? Aplauze, ropote de aplauze).

DL ILIE OLTEANU, SECRETARUL GENERAL AL CONGRESULUI: Doamnelor și domnilor, am spus, că în Parlament a fost trecută la ultima oră convenția...

I. P. S. SA DR. NICOLAE BĂLAN, MITROPOLITUL ARDEALULUI: Nu polemizați.

DL ILIE OLTEANU, SECRETARUL GENERAL AL CONGRESULUI: (Continuându-și expunerea): In această măsură au beneficiat până acum instituțiile neaoșe românești ale Transilvaniei și Banatului de corectivul art. 62.

VOCI DIN CONGRES: Un mare zero!

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Pentru redresarea creditului sunt mai multe posibilități: O intervenție efectivă din partea conducerii Statului prin sacrificii consimțite față de instituțiile, cari sunt necesare vieții economice și, între altele, o acțiune de sprijinire, care nu impune absolut nici o cheltuială.

Prin urmare, în cazul prim se cer SACRIFICII; în cazul ultim nu se cere decât BUNĂVOINȚĂ.

Am văzut în ce măsură s'au făcut până acum sacrificiile.

Să vedem acum în ce fel s'a manifestat bunăvoința.

Vom lăsa să defileze numai faptele, fără a face absolut nici un comentariu:

Astăzi cea mai bună operațiune bancară este aceea împreună cu afacerile de devize,

Pentru a încheia operațiuni de devize este necesară o autorizație specială. Această autorizație specială s'a dat următoarelor instituțiuni bancare: Banca Românească, Banca de Credit Român, Banca Urbană, Bank of Roumania Ltd., Banca Comercială Italiană și Română, Societatea Bancară Română, Banca Comer-

cială Română și Banca Anglo-Cehoslovacă din Praga. (Revoltă în rândurile congresiștilor. Strigăte: Lipsește Marmorosch! Alte voci: Era deja mort! Rușine! Rușine).

Sunt așadar 8 la număr: 6 minoritare și 2 românești.

Băncile românești din Transilvania și Banat au fost excluse dela aceste operațiuni. (Indignarea nu mai cunoaște margini. Sala este o mare agitată. Revolta țâșnește din toate colțurile, din toate piepturile. Mulți se ridică în picioare gesticulând și amenințând. Vocea lor e imposibil s'o mai distingă: Cuvintele se pierd în vacarmul general. Cu mare greu, dl Ilie Olteanu, poate să-și continue expunerea).

O altă operațiune, care aduce și ea oarecari venituri, este aceea împreună cu garanțiile vamale. Și pentru această operațiune bancară este nevoie de autorizație specială. S'a dat această autorizație specială la 7 bănci din București: 5 minoritare, 2 românești. (Rușine! Rușine! zgomot asurzitor, exclamațiuni de indignare).

Până în Noembrie a. c. nici o bancă românească din Transilvania și Banat nu a avut acest privilegiu. În luna Noembrie 1935, cu mare greu, s'a acordat această autorizație și unei bănci dela noi.

O NOTĂ DE IRONIE DIN SALĂ: Tot n'au „uitat“ cu totul de noi!

DL ILIE OLTEANU, SECRETARUL GENERAL AL CONGRESULUI:

Tutunul a fost concesionat pentru toată țara unei singure instituțiuni minoritare. Nici măcar desfacerea pentru un singur județ din Transilvania și Banat nu s'a acordat băncilor noastre. (Rușine! Rușine!)

În tabloul concesionarilor spiritului nu figurează nici o singură instituție românească din Transilvania și Banat.

O VOCE DIN SALĂ: Cine a împărțit toate acestea? Rușine! In țara românească! Rușine!

DL ILIE OLTEANU, SECRETARUL GENERAL AL CONGRESULUI:

In acest fel se înfățișează răbojul faptelor.

— Nu putem trece la concluziuni fără a face amintire în scurte cuvinte măcar despre legea bancară dela 8 Mai 1934.

Această lege desființează băncile țărănești.

Ea impune un capital societar de Lei 8 milioane la sate. Nici o singură instituție de credit rurală nu dispune în Transilvania și Banat de un asemenea capital societar.

O VOCE: Nici nu are nevoie!

DL ILIE OLTEANU, SECRETARUL GENERAL AL CONGRESULUI:

Campania pornită pentru desființarea băncilor mici nu își afla nici o justificare, căci:

I. Băncile mici nu au făcut niciodată concurență băncilor mari. In Transilvania și Banat s'au înființat după Unire multe filiale ale băncilor din București, dar nici una dintre acestea nu a lucrat cu țăranimea.

II. In rolul băncilor mici nu se pot substitui băncile mari, pentru că împrumuturile mici nu reprezintă nici un coeficient de rentabilitate pentru acestea din urmă.

Banca dela sate poate acorda împrumuturi mici, căci regia ei e aproape inexistentă; băncile mari nu vor putea să-și acopere niciodată regia din câștigul împrumuturilor mărunte.

Prin urmare legea bancară trebuie modificată astfel, ea băncilor țărănești să le fie asigurată existența. (Aplauze furtunoase și îndelungate, ropotele de aplauze se repetă, aprobări, strigăte însuflețite, așa e, așa e!)

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR.

Problema creditului în Transilvania și Banat se înfățișează sub nenumărate aspecte. Creditul este cheagul, care leagă toate păturile noastre sociale și lui trebuie să i se acorde primul loc în acțiunea menită să repună în drepturile sale istorice poporul majoritar. (Aplauze îndelungate în Congres).

Acest credit trebuie să îmbrățișeze cu aceiaș intensitate satele pentru întărirea gospodăriilor țărănești, ca și orașele înșiși, pentru crearea și fortificarea acelei pături de mijloc, zisă burgheză, fără de care nu există stăpânire adevărată românească la orașe. (Aprobări)

Orașele nu trebuie să aibă numai majoritatea numerică românească, ci elementul românesc aflător în ele trebuie să dobândească și o situație materială corăspunzătoare. (Aprobări unanime).

Comerțul și industria, acaparate de minoritari, trebuie să ajungă pe mâni românești. (Congresul izbucnește în aplauze și aprobări) și anume pe calea cea mai naturală: Aceea a concurenței libere. Dar concurență liberă nu înseamnă să desarmezi de toate mijloacele sale materiale elementul majoritar, făcându-l simplu contribuabil al industriei și comerțului minoritar, cum este cazul în timpul de față. (Aprobări puternice, aplauze îndelungate) O concurență liberă și loială înseamnă crearea unei situații de egalitate în ceea ce privește mijloacele de acțiune. (Aplauze și aprobări puternice și repetate).

Această situație echitabilă numai creditul singur este în stare să o creieze.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

N'ași putea încheia această expunere fără a face amintire de o mare greșală, căreia i-au căzut victimă, fără nici o vină, bisericile, școalele, fundațiunile și instituțiile culturale românești.

Nu este vorba de sume colosale.

Am întocmit tabloul statistic asupra pierderilor suferite de aceste înalte instituțiuni ale culturii, și cifrele spun, că pierderile nu fac mai mult de 200 milioane.

Dar această sumă reprezintă aproape întreg avutul instituțiilor noastre naționale și ar fi o nedreptate strigătoare la cer, ca atunci când pentru întreprinderi folositoare, sau mai puțin folositoare, se găsesc sute de milioane și miliarde, (sala izbucnește în strigăte: bravo, bravo, așa-i, așa-i, aplauze prelungite) să nu se afle mijloacele atât de modeste pentru salvarea acestor fonduri destinate culturii spirituale a nației românești de dincoace de munți. (Aplauze, aprobări în toată sala).

* * *

— Recapitulând cele de până acum, pentru a caracteriza situația actuală a creditului românesc, facem următoarele constatări:

I. Reforma conversiunii nu era nevoie să distrugă așezămintele de credit ale poporului. (Aprobări din mai multe părți ale sălii). Această reformă, care nu înseamnă decât ușurarea pentru moment a agriculturii, nu trebuia să atingă plămânii vieții economice, cari sunt așezămintele de credit.

II. Astăzi, în Transilvania și Banat, Creditul românesc este inexistent, Spiritul de economie a amorțit; Bisericile, fundațiunile, școalele și instituțiile culturale sunt sărăcite de fonduri;

Satele sunt năpădite de cămătări;

Iar comerțul și industria românească se zbat neputincioase în fața concurenței covârșitoare a străinilor. (Așa e, așa e!)

Acestea sunt motivele grele, cari ne-au îndemnat să alergăm cu toții la acest mare congres economic al Transilvaniei și Banatului.

— Am venit aci să dăm glas în cei mai corecți termeni primejdiei, care amenință poporul românesc din aceste părți ale Țării prin distrugerea creditului național, pe care și l-a înjghebat în cursul deceniilor fără nici un ajutor dela nimeni, pentru a-i servi ca scut în lupta vieții.

— Refacerea creditului românesc din Transilvania și Banat este un postulat național.

Refacerea acestui credit este o îndatorire a Statului.

— Opera de refacere trebuie înfăptuită prin repunerea în funcțiune a așezămintelor de credit actuale, probate și dovedite folositoare.

Dacă în viitor se vor ivi reformatori, cari să așeze pe alte baze creditul, se va vedea. Dar pentru a putea reforma instituții, este nevoie ca înainte de toate aceste instituții să existe. (Aplauze, aprobări, așa-i!) De aceea prima problemă, care

trebuie soluționată, este problema existenței ACTUALELOB instituțiilor de credit.

— Refacerea creditului românesc din Transilvania și Banat nu este posibilă decât printr'un împrumut co-răspunșător, ce urmează să se acorde pe termen lung și fără dobândă, băncilor românești. (Aplauze repetate, aprobări unanime).

În felul acesta țărănimea se va putea bucura și ea de credite ușoare de lungă durată, iar burghezimea românească dela orașe va putea să-și dobândească avântul și puterea necesară pentru a se afirma după cuviință alături de celelalte clase burgheze.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

A sosit ceasul astăzi, când toate energiile românești trebuie să se concentreze ca o singură putere pentru a arăta prăpastia, care s'a deschis la picioarele elementului românesc din Transilvania și Banat prin greșelile săvârșite în ultimii ani. (Așa-i! așa-i! așa-i!).

Nu am venit aci să facem regionalism.

Numai acel, care este străin de sufletul nostru ar putea spune că am venit aci să facem regionalism. (Tunete de aplauze dau răspunsul la aceste cuvinte. În sală e un delir indescriptibil. Nu se mai disting persoane: E un singur corp, un singur glas).

Pe pământul Transilvaniei a curs destul sânge scump și au picurat destule lacrimi fierbinți ale flăcăilor porniți din Țara-Mamă, pentruca asemenea gânduri nici odată să nu ne mai poată cuprinde în stăpânirea lor vinovată. (Așa-i! Bravo, bravo! așa-i! aplauze).

Glasul, care se va rosti aci este însuși glasul poporului românesc, unul și același în Transilvania și Banat, în Muntenia ca și în Moldova, în Bucovina, Basarabia ca și în Dobrogea. (Bravo! bravo! așa-i!)

Strânși cu toții în clipa de față, fără deosebire de confesiune sau de colorit politic, dela vlădică până la opincă, noi am venit aci pentruca să rostim un crez, care ne-a fost mântuirea noastră de totdeauna: În fața unirii nu există obstacol, iar în fața voinței poporului toate voințele trebuie să se plece. (Bravo! așa-i! aplauzele curg neîntrerupt).

N'am venit să răsturnăm guverne, dar suntem hotărâți să măturăm în schimb greșeli, cari ne amenință existența noastră românească. (Aprobări unanime, așa-i! așa-i! aplauze îndelungate).

Răspunsului estin „non possumus“, pe care l-am auzit mereu rostindu-se până acum față de o mare problemă românească,

trebuie să i se spună odată răspicat: Asemenea răspunsuri o nație nu le poate lua la cunoștință în propria ei țară, când se tratează de însăși existența sa. (Strigăte în-suflețite, bravo! bravo! așa-i! aplauze furtivoase).

Problemei creditului românesc din Transilvania și Banat nu i se poate răspunde decât într'un singur fel: Prin faptă.

O faptă cinstită românească, o faptă necesară, pe care să putem clădi, cu grije și din toate puterile noastre, un viitor mai bun nației nedreptățite veacuri de-a rândul. (Aprobări unanime, subliniate: Așa-i, așa-i!)

De această dată prin urmare așteptăm FAPTE. (Ropote de aplauze).

Nu presiuni politice, nici manifestații zgomotoase, ci spiritul de perfectă solidaritate românească, pe care îl vedem manifestându-se astăzi în această sală, să fie garanția acestor fapte ce va să vie! (Aplauze interminabile, aclamațiuni însuflețite, ovațiuni).

I. P. S. S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan a cetit, — fiind rugat telefonic de guvern — următorul

Comunicat

Guvernul reexaminând chestiunea institutelor de credit românești din Transilvania după ce a luat informațiunile necesare dela Ministerul Finanțelor și Banca Națională, a hotărât:

a) Să contribuie la refacerea fondurilor bisericesti și culturale, depuse la aceste institute (Voci dintre congresiști: ura!)

b) Să ajute Banca Națională în a continua până la capăt opera de salvare a băncilor românești necesare (Observări între congresiști: vorbe goale, vorbe! larmă, vorbe!) refacerii economiei naționale din Transilvania și Banat (Strigăte: nu suntem mulțumiți! fapte, fapte, nu vorbe!)

I. P. S. S. MITROPOLITUL BĂLAN, Onorat Congres (Voci: s'auzim, s'auzim). Raportorul care a vorbit adineaori și-a încheiat luminosul și temeinicul său raport cerând fapte (Aprobări, așa-i).

Eu am convingerea deplină că atunci când guvernul țării s'a hotărât să trimită congresului nostru astăzi acest comunicat, el este obligat în conștiința sa (Înteruperi la congresiști: n'are conștiință!) și-l obligăm prin comunicarea ce ne-a făcut înaintea întregii opinii publice românești, nu numai din Transilvania și Banat, ci a întregii opinii a Țării, că dela comunicat să binevoiască a trece la fapte (Aprobări, așa-i, aplauze repetate s'auzim!)

În numele Bisericii Unite Române, P. S. S. Episcopul Iuliu Hossu — primit cu nesfârșite urale, — rostește următoarea cuvântare:

Minunata icoană, care mângâie ochii și sufletele noastre, deplina solidaritate a Ardealului întreg, (strigăte însuflețite: bravo!) ...întruchipată prin cei mai aleși fii ai săi, ne învederează gravitatea ceasului care ne-a întrunit aici.

La chemarea solidară a venit răspunsul unanim. Iată aureola care încunună acest congres chezașuindu-i succesul.

N'am venit aici în numele materiei și a capitalului, ci în numele sufletului Ardealului și pentru viața lui. (Aplauze puternice, îndelung repetate).

Prin sdruncinarea creditului românesc în Ardeal s'a atins nervul de viață a așezării noastre. (Aplauze furtunoase.) ...De aci îngrijorarea noastră. Instrumentul creditului românesc, instituturile de credit și economii, au fost însuflețite de suflet creștinesc și suflet național. (Aprobări unanime.) Lucrarea lor a fost străbătută de acelaș ideal național pentru care își închină puterile biserica și școala, a căror biete fundațiuni pioase și culturale, isvorâte din sufletele eroice ale celor ce și-au închinat o viață întreagă pentru biserică și neam, le-au întemeiat sau le-au alimentat, primind în schimb sprijinul acestor instituturi de credit însuflețite de acelaș suflet.

Astfel capitalul a fost spiritualizat prin sufletul idealului, pe care l-a împărtășit și a făcut minuni de binefacere pentru neam.

Nu prin puterea mărimii capitalului, ci prin puterea sufletului care a rodit minunat. (Ropote de aplauze).

Așa am văzut institut de credit cu capital de 30.000 cor. jertfind pentru scopuri culturale și naționale peste două milioane, altele zeci de milioane. A lucrat nu materia, ci sufletul care le-a animat. (Așa-i! Așa-i!)

Acul este un instrument simplu de tot, dar în mâna însuflețită a țărâncii noastre lucrează minuni de artă națională, prin sufletul care i-l transmite. Tot așa cuțitul, însuflețit de mâna țăranului nostru, lucrează minuni de sculptură națională prin sufletul care i-l transmite. Astfel chiar și capitalul la noi a luat din sufletul nostru și s'a alăturat factorilor naționali de prim ordin, biserică și școală, formând acea trinitate despre care vorbește chemarea.

Situația dezolantă a acestui instrument de credit românesc a fost înfățișată deplin în frumosul raport al dlui Secretar General Olteanu.

Fundațiunile bisericilor, biete lor economii, sunt complet nimicite. Aici nu se tratează de averi ale bi-

sericilor. Ele sunt numai administrate de biserici. Sunt fundațiunile culturale închinare neamului. (Aprobări în toată sala). Sunt puțina avere a văduvelor și a orfanilor, a bieților preoți pensionari. Sunt sumele, în multe părți adunate din dijmă grea pentru clădiri de biserici, care așteaptă înălțarea sau terminarea. Complot nimicite ne stau fundațiunile, deplin pauperizate bisericile.

Am luat cunoștință cu multă mângăere de comunicatul Onor. Guvern, că bisericile vor fi integral despăgubite. Eu cred în îndeplinirea acestei făgăduințe. Cred, pentru că jertfa este relativ mică. Cred pentru că am convingerea că cel ce este în situația astăzi de a asculta acest glas unanim al Ardealului, el singur este fericit că poate să-i împlinească cererea. Ne vom bucura noi bisericile care administrăm patrimoniul religios și cultural, închinat lui Dumnezeu și neamului, dar se vor bucura văduvele, orfanii și toți câți s'au împărtășit din dărnicia celor buni. Se vor bucura jertfitorii cu gând sfânt, văzând plinindu-și destinația jertfa lor sfântă.

Bucuria noastră va fi deplină prin ajutorarea instituturilor de credit. Noi le dorim VIABILE, pentru a putea plini misiunea națională în această Transilvanie, a cărei unire pe veci, o aniversăm peste câteva zile. (Aplauze puternice, strigăte entusiaste: Trăiască unirea!)

Nu ne-am adunat cu gând de regionalism, ci cu sufletul dornic de a cimentă tot mai mult unirea desăvârșită cu țara mamă, (aplanze frenetice, repetate.) închinând toate puterile sufletului; cu tot ceea ce a creat el în vremuri grele, pentru puterea și viața țării întregi și a neamului întreg, din care suntem fericiți a face parte.

Aici sunt azi toți acei cari au făcut unirea, cu sufletul aici și ceice au trecut la cele veșnice, Aceasta să fie peste cadrele congresului economic un memento tuturor acelora cari pândesc dreptatea lui Dumnezeu, plinită întru noi, pentru jertfa fără nume a unui neam întreg. Un suflet și un trup, așa cum ne vedeți aici împreună, totdeauna, când interesele superioare ale neamului o cer, când viața neamului ne chiamă. (Aplauzele se descarcă ca un tunet prelung de primăvară.)

Acesta e rodul binecuvântat, aceasta este lumina care aureolează Congresul Economic din Cluj, închinat și el cu unanimitatea sufletului, vieții neamului întreg și a țării întregi una și pe veci nedespărțită. (Aplauze — aplauze — aplauze.)

Așa dorim noi să urmăm, cu toții, cărarea ascendentă a neamului, lucrând puternic, cu tot ce avem în sufletul nostru credincios, și atunci Domnul va da putere poporului său, Domnul va binecuvânta poporul său cu pace. (Aplauze frenetice, îndelung repetate, ovațiuni).

Cuvântul dlui Dr. Alexandru Vaida-Voevod.
(Primit cu ovațiuni îndelungate și aplauze puternice).

Nu pot renunța de a fi subiectiv, când iau cuvântul în acest congres. Am în sfârșit o înaltă satisfacție: ideea pentru care m'am sbatut mai bine de un deceniu ca Ardealul să dea dovada maximă a solidarității lui, iată că s'a realizat. (Aplauze și urale).

Am văzut din expunerea raportului și a înalt Prea Sfințiilor lor, protestul unanim împotriva regionalismului și, dacă bucuria mea este mare, ea este justificată prin faptul că eu am avut mai mult de suferit din cauza imputării regionalismului. Am protestat totdeauna. M'am întrebat: cum poate fi un român regionalist? Există oare vreun Român care n'ar vrea, cu toată puterea sufletului său și cu toată dârza lui voință, să închege într'o solidaritate cât mai puternică întreaga colectivitate românească? Nu există. (Aplauze). Dar, vedeți Dv. povestea lupului cu mielul se aplică și în timpul când nouă nu ne mai arde de basme. Aci, dincoace de munți, dacă noi rămânem fără putere economică, fără suficiente forțe românești și fără de valahi, cum am mai putea susține românismul, cel puțin în măsura în care l-am susținut pe aceste plaiuri ardelenne, înainte de războiu? Trebuie să fie foarte atenți conducătorii acestei națiuni, pentru că primejdia din spre Vest nu se poate bara nici cu instituții, nici cu filiale, nici chiar cu o armată bună, dacă populația românească de dincoace de munți nu va avea puterea și nu va ști să formeze primul baraj de apărare al țării. (Așa-i! Așa-i! Așa-i!)

A spus dl coleg Lupaș să facem un apel și să așteptăm, ca cei cari au datoria să-și deschidă ușițele inimilor arătând în sfârșit dragostea pe care trebuie să o aibă față de noi. (Ilaritate în sală.) Admirăm buna credință, modestia și optimismul acestui optimism, dar dați-mi voe să nu pot să mă încred atât de ușor, (aplaude) căci în raportul dintre provincia noastră și dintre Capitală există într'adevăr un regionalism, pe care îl fac însă toți acei politicieni cari nu susțin suficient interesele vitale ale Ardealului. (Aplauze). Să-și deschidă larg cassele, cari stau în permanență deschise pentru alții, și pentru viitorul Ardealului. Căci aci este viitorul României și nu la acele bănci privilegiate. (Aprobări unanime) Ori ce om politic care va restaura creditul în Ardeal își va împlini suprema datorie față de neam. — Nu milă, ci împlinirea unor sacre obligații cerem — acesta este postulatul nostru de azi. Regionalism fac acei cari nedreptățesc Ardealul, aducându-ne nouă aceste acușări, spre a-și putea face mai bine afacerile. (Aprobări puternice în toată sala).

Cu toată observația I. P. S. S. că am depășit cu două minute timpul hotărât fiecărui orator, cu apro-

barea Dv., voi mai uza încă un minut de răbdarea Dv. rugându-vă, în primul rând, să-mi dați voe să relev faptul că apelul Dv. pentru finerea acestui congres a mișcat întregul suflet românesc din Ardeal. Când constat acest fapt, în amintirea mea revine tabloul de pe câmpia Libertății cu mitropolia Șaguna și Lemeny, cari se aflau așezați în fruntea poporului de dincoace de munți, însufleșind și binecuvântând solidaritatea lui.

Examinând comunicatul guvernului sunt convins că se va da bisericilor noastre cea jumară, care i-a fost în trecut atât de des promisă în desert. Dar suntem, cu toții de părerea că la un buget de miliarde, pretențiile bisericilor noastre naționale vor trebui să fie satisfăcute larg și generos.

Doresc ca în cel mai scurt timp aceste desiderate ale bisericilor noastre să fie realizate. Noi credincioșii ne aflăm totdeauna strâns uniți în jurul bisericilor și în jurul intereselor vitale ale nației. Fac apel la I. P. S. Voastre ca și după ce vor fi satisfăcute postulatele bisericilor să nu încetați a ne sta într'ajutor ca să se asaneze viața economică-financiară a Ardealului și Banatului.

Căci cunosc tactica politicianistă și știu că după promisiuni urmează discuții și, chiar de aceea, vă întreb: ce poate să însemneze în comunicatul guvernului, cuvântul „necesare“ în legătură cu băncile românești, cari vor trebui ajutate? Nu domnii dela Banca Națională, ci noi suntem aceia, cari trebuie să hotărâm cari bănci trebuie ajutate, fiindcă noi avem în primul rând, toată răspunderea pentru puterea morală, pentru vigoarea fizică și pentru cultura neamului nostru din Ardeal și Banat. (Aplauze puternice, strigăte de bravo!)

În ce privește Banca Națională, această misterioasă instituție, știu eu, știe cineva din Dv. sau careva din conducătorii de bănci, sau marii atotștiutori publiciști — pentru că aceasta le este meseria — dnii Stelian Popescu și Pamfil Șeicaru, știe cineva că cine sunt aceia cari dețin pachetele de acțiuni ale Băncii Naționale, pentru ca apoi din Paris sau Berlin să aranjeze prin telefon chestiuni și probleme vitale pentru neamul românesc? Națiunea românească este statul românesc și de aceea trebuie să-i dăm guvernului puterea ca să facă din Banca Națională o instituție cu adevărat românească. (Strigăte unanime: bravo! bravo! aplauze puternice).

Ca primul mirean, care am luat cuvântul, dați-mi voe să exprim întreaga mea grațitudine dlor Stelian Popescu și Pamfil Șeicaru, pentru că în timp ce o presă care servește totdeauna orice interes străin, nici măcar n'a amintit de noi, domniile lor s'au pus la dispoziția Ardealului, cu întreg talentul lor, cu toată autoritatea lor, și chiar cu prezența lor în mijlocul nostru, aducându-ne în acelaș timp și un certificat că nu noi suntem regionaliști, ci

acei politicieni și publiciști cari ne acuză de regionalism și cari sunt absenți. (Aplauze furtunoase, strigăte „să Trăiască!”)

Din solidaritatea noastră va evolua mișcarea și acțiunea noastră nu va mai putea fi oprită de nimeni, astfel că odată constituit frontul românesc financiar și economic, viitorul, va fi cu siguranță al frontului românesc integral. (Aclamațiuni unanime în sală, strigăte însuflețite, aplauze îndelung repetate).

Cuvântarea dlui Octavian Goga.

(Dl Octavian Goga este primit cu strigăle însuflețite „să trăiască”; cu urale și aplauze puternice; toată sala ovaționează).

Am venit la Congresul Economic al Ardealului și al Banatului ca la un act de solidaritate națională, care afirmă credința, din care isvorește integralitatea ideii noastre de stat.

Este o mare mulțumire sufletească pentru mine și o mare mulțumire sufletească pentru orice observator al fenomenelor noastre sufletești, faptul, că în fața unei probleme, care privește interese generale ale Statului Român și ale românismului din Ardeal și Banat, tot ceiace este românesc se strânge într-o singură tabără, afirmând solidaritatea în fața unei necesități naționale. (Congresul ovaționează prin aplauze îndelungate).

Acesta este un scump învățământ pe două fronturi:

Intâiul scump învățământ: Față de Români, cari printr'un act de solidaritate națională pot să dea dovada siguranței noastre de Stat, a consolidării sufletești a Statului. (Aplauze puternice).

Al doilea este un învățământ, care se poate degaja pentru toți dușmanii noștri, pentru toți aceia cari în față fac cu ochiul spre dușmanii de dincolo de hotare. Cred că aceasta adunare poate să le fie de învățătură: Când se tratează despre o mare problemă națională, sufletul acestui pământ este unul și nedespărțit și se aruncă în cumpănă pentru apărarea lui. (Ropote de aplauze).

Voi spune câteva cuvinte la aceasta adunare în privința creditului românesc.

Nu voi vorbi multe, nu vreau să cad în păcatul celor două minute.

Cred că aici nu este nevoie de multe cuvinte, ci este nevoie de afirmarea unor adevăruri.

Băncile românești din Ardeal și Banat, așa cum foarte bine a spus secretarul general dl Ilie Olteanu, sunt angrenajul de apărare economică a acestui pământ.

Băncile românești din Ardeal și Banat au reprezentat osatura economică a românismului. (Aprobări puternice, aplauze.) Ele s'au făcut din economiile unui început de burghezie românească, într'o luptă

contra unui trecut dușmănos, într'o luptă nesfârșită cu organismul statului întreg ostil împotriva noastră. (Așa-i! Așa-i! Așa-i!)

Aceste așezăminte financiare noi le-am moștenit. Generația actuală le-a preluat dela înaintașii noștri.

Ele n'au însemnat numai față de noi o întărire economică, ele au fost recunoscute, după cum s'a spus în raportul secretarului general, ca o fortăreață inexpugnabilă a românismului de către însiși dușmanii noștri.

S'ar putea oare scrie, toate acele pagini, cari ar fi foarte multe, prin care ungerii au simțit și au afirmat, că forța românească pozitivă și reală este concentrată în băncile românești?

Ei au căutat să ne sape pe toate cărările.

Amintesc un singur fapt din cele multe.

Am avut de a face în trecut cu acest angrenaj financiar, stând la Asociațiune, și în raport direct cu banca „Albina”.

Îmi aduc aminte cum, la un moment dat, în anul 1910, i s'a denunțat în mod insolit creditul băncii Albina la Budapesta pentru a provoca o criză pe seama acestei bănci, care făcea opera mare de parcelare a moșiilor ungurești și de trecere a acestor moșii în mâinile noastre.

Și îmi aduc aminte, a fost vorba de o sumă destul de importantă și i se da la Budapesta o mare importanță faptului, că i s'a denunțat reescontul băncii „Albina”.

Atunci frații noștri de dincolo de Carpați au apreciat importanța faptului și aceasta, spre lauda lor, va rămânea ca un angajament din trecut pentru prezent, faptul, că Ion Brătianu, la care m'am dus în numele băncii „Albina”, a dispus ca să se dea dela Banca Națională prin Banca Românească 4.000.000.— Lei aur pe seama Băncii „Albina”. (Aplauze puternice îndelung repetate).

Ce înseamnă acest lucru? Înseamnă că s'a recunoscut importanța extraordinară, pe care o avea banca aceasta și implicit băncile românești din Ardeal și Banat.

DOMNILOR,

Dacă privim acum realitatea în față, situația actuală, și tragem toate concluziunile, adevărul care se impune, este că avem de a face cu o păcăgînire.

Ași putea să spun Domnilor, că aspectul de păcăgînire generală a vieții noastre de Stat se vede și pe acest tărâm. Cifrele ne sar în ochi și aceste cifre culese din bilanțurile băncilor noastre spun limpede, că 147 așezăminte de credit, pe cari noi le-am moștenit, sunt astăzi într'o situație, care nu se mai poate tolera. (Aprobări unanime).

Or ce ar fi fost mai logic acum decât ca dintr'un sentiment patriotic pentru ideea consolidării de Stat, pe acest angrenaj să se clădească ajutorul

frălesc al acelor cari au dat aceasta dovadă și în trecut? (Congresul izbucnește în strigăte de aclamațiune și aprobare bravo, bravo!)

Aceasta trebuia să fie comandamentul moral din primul moment pentru viața noastră financiară. Noi nu puteam să facem altceva mai bun decât ca unirea Ardealului să fie nu numai o revărsare sufletească, ci ea să privilegiască în acelaș timp și cimentarea angrenajului economic existent.

Am moștenit o rețea de 147 de bănci.

Aceasta reprezenta tot ceiace purta lupta pentru patrimoniul național.

Aceasta trebuia să fie, Domnilor, temelia, pe care să se clădească. Era doar un comandament politic simplu și logic.

În loc să se facă aceasta, a intervenit gândul particularist al unora și al altora, nu de caracter regional, ci mult mai meschin, gândul marilor afaceri bancare, de dragul cărora s'au instalat aici institute de concurență puse în coastele băncilor românești.

Și atunci s'a produs un fenomen paradoxal.

În loc să avem mâna frățească, în loc să vedem cele două mâni cari se unesc pe deasupra Carpaților (aplauze puternice) așa cum vrea poporul român, a venit concurentul într'o armatură cu mult mai solidă decât plăpânda așezare a băncilor noastre. Acest concurent venit cu reescont dela București, s'a instalat aci și dispunea de toată aprovizionarea permanentă a centrului împotriva noastră, iar ai noștri au rămas pe dinafară. (Aprobări și aplauze unanime).

Acest proces, cu sinceritate respicată, l-am făcut la tribuna parlamentară, atunci când am invocat în sprijinul băncilor noastre românești din Ardeal și Banat, tocmai lucrarea dlui ministru Slăvescu, care n'a avut decât cuvinte de laudă pe seama lor.

Ei bine, ce s'a întâmplat?

S'au întărit băncile de concurență și au slăbit toate aceste instituții ale noastre, cari reprezintă angrenajul economic național.

Dar, s'a mai întâmpat ceva mult mai grav.

Când aceste instituții nu mai primeau nici cel mai mic ajutor, institutele de credit străine, minoritare, cari erau pe pământul nostru, au trăit, s'au desvoltat, raza lor de acțiune s'a mărit, s'a întărit, dintr'un spirit patriotic în sensul lor, având tot ajutorul dela Budapesta, pe când cei dela București n'au înțeles rostul lucrurilor.

Iată adăvărul asupra situației.

Din această situație derivă faptul, că institutele minoritare merg înainte.

Eu îndrăznesc să spun pe baza acestor constatări, că băncile românești din Ardeal și Banat, încă înainte de chestiunea conversiunii, în majoritatea lor, au fost lovite de mai multe ori.

Conversiunea a venit numai ca să le dea lovitură de grație.

Când s'a tratat chestiunea conversiunii, am luat cuvântul, Dl Aurel Vlad știe (Congresul aclamează cu strigăte de trăiască!) ...și am mers împreună la ministrul de finanțe. Am întrebat atunci pe ministrul de finanțe: Ce faceți cu băncile românești din Ardeal și Banat?

Atunci, Domnilor, ni s'au dat asigurări formale, și aceste asigurări s'au repetat dela tribuna Camerei.

O VOCE: dar dela radio?

...La Radio încă n'a ajuns, dar acum s'au făcut și prin radio. (Congresul izbucnește în strigăte de bravo și aplauze.) S'au dat tot felul de asigurări.

Ce am cerut noi?

Am cerut să fie cuprinse băncile noastre în tratamentul de care se împărtășesc băncile similare din Vechiul Regat. Băncile din Ardeal și Banat să fie împărtășite de acelaș tratament ca și Creditul Rural în Vechiul Regat.

Dvs. știți că Creditul Rural a făcut operațiuni numai în cadrul Vechiului Regat. El este o instituțiune istorică, cu un țel bine determinat.

Când s'a pus problema conversiunii, s'a făcut un articol special care privește Creditul Rural, luându-și Statul obligațiunea să despăgubească pagubele Creditului Rural din acele 450.000.000.— de milioane. Am cerut pentru băncile românești din Transilvania și Banat un tratament egal. — Il cerem și astăzi.

Ardealul și Banatul nu este o regiune, ci este o jumătate de țară (aprobări entuziaste în toate părțile Congresului, aplauze).

Și să mă credeți, când o catastrofă lovește un colț de țară, ea se resimte pe întreaga suprafață a patriei (puternice aplauze, aprobări).

Este și natural. Cineva a adus vorba despre „Chemare”. Toată „chemarea” cuprinde acest înțeles. Și e foarte bine așa. — Iată bunăoară nenorocirea Basarabiei. Când am eșit din Catedrală am fost întâmpinați cu cheta care se făcea aici în Cluj pentru Basarabia.

Ei bine, este și normal. Conștiința noastră a ajuns la acel grad de înțelegere, că atunci când la un colț de țară este dată o lovitură; ea se repercutează asupra întregului pământ al Țării. Soarta noastră este legată integral unii de alții. Noi nu mai putem trăi decât împreună, iar când moare o parte a țării, moare țara românească. (Aplauze îndelungate, strigăte însuflețite, bravo! bravo! trăiască Goga!)

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Perfect integrați în necesitățile naționale, afirmăm hotărîrea noastră neșrămutată de a salva băncile românești din aceasta țară, pentru a da posibilitatea de întărire elementului românesc în lupta lui de ascensiune și de apărare față de toate atacurile acelor ecrescențe străine, cari s'au așezat pe grumazii noștri (ropote de aplauze).

Foarte bine a spus prietenul meu Alexandru Vaida-Voevod, când zicea, — și aici, dragă Lupas, smerenia ta preoțească te pune într'o atitudine de bunăvoință evanghelică când spunea-i să deschidem porțița bunăvoinței acelor, cari sunt hotărâtori în aceasta chestiune — că nu ne trebuie milă.

Noi nu batem la ușe la nimeni.

Noi intrăm pe ușa marilor interese naționale, care ne este larg deschisă. (Aplauze furtunoase, aprobări puternice).

Nu cerem bunăvoință dela nimeni.

Aici nu este „Supplex libellus Valachorum” (strigăte însuflețite de bravo, tunete de aplauze, cari se declanșează tot mai puternic, tot mai însuflețit.)

Aici sunt Românii conștienți de apărarea patrimoniului românesc, cari cu judecata lor, cu pregătirea lor și cu sufletul lor vor fi chemați să apere interesele integrale ale Statului român în orice împrejurări. (Aplauze puternice, îndelung repetate, strigăte din toate culele sălii: bravo! bravo! bravo!)

Cu aceste sentimente, Domnilor, pe cari le întrerupe acum răgazul limitat, închei cuvintele mele, făgăduindu-Vă, în mod natural, că întrucât mă privește, voi fi la dispoziție pentru apărarea acestor interese. (Congresul aclamează cu aplauze îndelungate pe orator, strigăte puternice și repeșite bravo! Trăiască!)

Discursul dlui Mihai Popovici.

(Când se ridică să ia cuvântul dl Mihai Popovici, aplauzele pornesc din toate colțurile sălii, aplauze puternice, îndelung repetate).

Chestiunea asanării institutelor financiare din Ardeal a luat o înfățișare acută mai ales după înfăptuirea legii de conversiune. Prin această lege, o mulțime de institute de credit, cari aveau un caracter special și printre acestea mai cu seamă institutele românești, cu o rază de activitate mai limitată, au suferit pierderi importante, pierderi cari le-au pus în imposibilitate de a mai putea continua cu folos activitatea lor de până atunci. (Aprobări în sală).

De fapt această activitate nu mai era ceeace trebuia să fie, chiar înainte de promulgarea legii de conversiune. Criza bancară din anul 1931, care a făcut să se sguduie în adâncimi întregul sistem bancar al României, a avut în mod fatal repercursiuni și asupra băncilor românești din Ardeal. Aceste mici centre de capitalizare românești, nu aveau numai o importanță pur bancară și economică, ci una

cu mult mai largă, de ordin național, băncile românești din Ardeal fiind încă dela crearea lor adevărate citadele de susținere a elementului național, în mijlocul elementelor străine, ajutate de o serie de întreprinderi bancare minoritare, investite cu fonduri mult mai însemnate decât acelea de care puteau dispune institutele românești. (Așai-i! Așa-i!) Din nenorocire însă aceste instituțiuni au suferit și din cauza că, neînțelegându-se rostul lor ele nu au fost ajutate.

Din examinarea politicii de scont a institutului de emisiune, băncile românești ardelenne apar ca neglijate în opera de împărțire a fondurilor necesare unui comerț de bancă rentabil. (Aprobări puternice). Modul în care banca de emisiune a împărțit reescontul său, nu a fost cel mai fericit. Banca Națională a finit poate seama de toate considerentele, în special de considerentul rentabilității ca și de cel politic, fără a stăruii însă și asupra considerentului național, care ar fi impus conducătorilor institutului de emisiune o tactică cu totul deosebită decât aceea ce a fost întrebuintată față de băncile ardelenne. (Aprobări unanime, aplauze repetate).

Raportul prezentat arată cu cifre vitregia cu care au fost tratate institutele noastre de credit. În adevăr, în anul 1934, din totalul de 8 miliarde Lei, cât însuma reescontul acordat de B. N. R., tuturor institutelor de credit din țară, numai o parte infimă a fost destinată băncilor din Ardeal.

Dacă luăm în cercetare datele statistice extrase din bilanșurile băncilor din grupul „Solidaritatea” per 30 Iunie 1935 și analizăm cifra reescontului pe care cele 141 de bănci l-au obținut din partea Băncii Naționale a României vedem că totalul acestui reescont nu se urcă decât la 571.000 000 Lei. Și atunci suntem, credem, îndreptățiți să afirmăm cu toată energia că institutul nostru de emisiune a aplicat un tratament cât se poate de vitreg băncilor cu caracter românesc, adică tocmai acelor institute financiare, cari erau menite să acorde credite agricultorului, meseriașului și comerciantului român din Ardeal. (Așai-i! Așa-i!)

Dacă analizăm mai departe cifrele bilanșurilor mai sus amintite vedem că băncile despre care vorbeam, au un fond

activ reprezentând capitalul societar și rezervele, de peste 1 miliard Lei. Cu atât mai accentuată apare vitregia institutului de emisiune cu cât la băncile din Vechiul Regat, institutul de emisiune a aplicat cu totul alt raport între reescont și capitalul societar. Ne-ar fi ușor să indicăm bănci din capitală, cari au avut un reescont cu mult mai mare decât toate băncile românești la un loc din Ardeal. O bancă de însemnătatea băncii „Albina“ din Sibiu, cu un capital societar plus rezerve de 114 milioane, și cu depuneri de aproape 500 milioane figurează în rubrica reescontului la Banca Națională cu 293 milioane. Toate celelalte bănci românești din Ardeal, printre care „Banca Victoria“ din Arad cu un capital plus rezerve de 164 milioane, „Casa Noastră“ din Satu Mare cu un capital plus rezerve de 82 milioane au abia 10.000.000 reescont. „Banca Centrală“ din Cluj, cu un capital plus rezerve de 63 milioane și altele, nu figurează decât cu sume infime în acest reescont al institutului de emisiune.

Din cele 141 de bănci românești, numai 19 au astăzi o situație echilibrată într-un mod și condițiunile legii bancare. Aceste 19 bănci au căpătat împreună un reescont de 470 milioane Lei, iar toate celelalte 122 bănci laolaltă nu figurează decât cu un reescont de 101 milioane Lei.

Cifrele acestea sunt concludente și arată deosebit de limpede situația nenorocită în care se găsește creditul românesc în Ardeal și implicit starea mizeră a populației românești din această provincie, lipsită de posibilitatea de a se aproviziona în mod curent cu creditul de care are nevoie pentru diferitele scopuri ale vieții economice. (Aprobări puternice în sală.) Nici agricultorul, nici comerciantul și nici meseriașul român din Ardeal nu au găsit în anii din urmă sprijinul necesar la institutele de credit românești din Ardeal, deoarece nici acestea la rândul lor nu căpătaseră atențiunea pe care o meritau din partea primului institut de emisiune al țării.

Accentuând asupra acestei pasivități a Băncii Naționale a României față de băncile românești din Ardeal, nu trebuie neglijat a adăuga că însăși structura institutului nostru de emisiune însemna și mai înseamnă încă o piedică în calea unei mai bune aprovizionări cu credit a unui

întreg număr de bănci, nu numai din Ardeal, ci și din cuprinsul întregii țări. Statutele acestui institut, nu corăspund, cu toate schimbările intervenite în ultimul timp caracterului în primul rând agrar al țării și deci înlătură dela o aprovizionare rațională aproape întreaga populație agricolă. (Aprobări unanime, aplauze îndelungate.) .. Ori una dintre primele datorii este transformarea radicală a organizației institutului de emisiune, pentru o mai bună deservire a nevoilor de credit a populației cu caracter pur sau mixt agricol

În viitoarea așezare bancară a țării, așa după cum este proiectată de legea bancară, multe din actualele institute de credit, în special institutele cu o activitate limitată, și cu capitaluri mici disponibile, vor trebui să-și înceteze misiunea. Trebuie să deplângem încetarea activității acestor mici creațiuni bancare. Căci, este contestabil că tocmai aceste bănci mici, cu un caracter pur local și cu o activitate limitată la capitalurile lor proprii, au jucat un rol mare în întărirea rezistenței românești și în aprovizionarea cu capital a țaranului ardelean, nesocotit de către instituțiile de credit minoritare. (Așa-i! Așa-i! Așa-i!) Este adevărat că față de conjunctura generală a vremurilor actuale, și față de valoarea scăzută a banului, continuarea activității acestor bănci mici în aceleași condițiuni ca în trecut, este extrem de grea, ele ne mai putând astăzi să-și acopere în cea mai mare parte a lor, nici chiar cheltuielile de regie. Ori, una din condițiunile primordiale ale aprovizionării cu credit ieftin este tocmai reducerea cheltuielilor de regie, la un nivel care să permită nu numai încheierea echilibrată a bilanșului, ci și asigurarea unei rezerve, oricât de mică ar fi ea, pentru întărirea băncii.

Dar nu este mai puțin adevărat, că ținând seamă de misiunea lor, ele vor trebui făcute viabile printr'o reorganizare rațională, ha chiar complectată cu o rețea deasă de cooperative de credit.

În discuțiunile urmate de diverse cercuri în scopul găsirii unei soluțiuni pentru ameliorarea situației actuale a băncilor din Ardeal, s'a enunțat și dorința de a se interveni pe lângă institutul de emisiune, pentruca acest institut să pună la dispoziția băncilor ardeleni, din suma de 7 miliarde cu care Statul a înțeles conform

legii conversiunii să ajute Banca Națională, o sumă de cca. două miliarde lei, Cu această sumă, propunătorii soluției speră să poată da o viață nouă și un nou impuls institutelor românești de credit din Ardeal, pentruca acestea să-și reia activitatea de odinioară.

Suntem desigur de partea acelor care cred că institutele românești din Ardeal trebuie neapărat să fie ajutate cu o sumă mai mare pentru a putea ieși din impasul în care se găsesc și pentru a putea lărgi bazele de credit pentru populația băștinașe. (Aplauze puternice.) Totuși soluția aceasta a acordării unui credit, în cadrul disponibilului de 7 miliarde al Băncii Naționale a României ni se pare menită să nu poată duce la adevăratul țel urmărit, adică la asanarea durabilă a institutelor românești de bancă, căci nu numai alocarea unei sume de 1 sau 2 sau chiar 3 miliarde, în condițiile economice de azi poate duce la refacerea creditului ardelean. Impărțindu-se băncilor ardeleni în clipele actuale, un reescont mai mare decât cel avut până mai deunăzi, problema ar rămâne aceeași, căci băncile n'ar putea să utilizeze reescontul mărit prin acordarea în condiții mai ușoare de împrumuturi, problema, după foarte puțin timp, s'ar pune din nou cu aceeași intensitate și ar cere o nouă intervenție cu mijloace și mai mari.

Prin urmare, nu cu un paliativ cum este acordarea unei sume oarecare se poate însănătoși și redresa creditul din Ardeal. Aceasta este numai o latură a problemei. Ci această acordare de fonduri trebuie să fie legată de o serie de măsuri economice și fiscale menite să alcătuiască noi temelii pentru acest credit. Se pun aci o serie de probleme cu mult mai adânci decât ne închipuim la prima vedere, probleme cari toate au ca finalitate crearea unei ambianțe favorabile pentru funcționarea unui organism bancar sănătos în Ardeal. În concluziile noastre, vom vedea pe scurt care sunt măsurile crezute de noi ca necesare pentru redresarea băncilor cu caracter românesc din provincia transcarpatină.

Problema pur bancară a însănătoșirii creditului ardelean este însă în funcție de o altă problemă, cu caracter economic și anume de crearea unei temelii economice solide, pentruca pe o viață economică sănătoasă să se poată greșa un sistem

adequat de bănci și cooperative. Legiuitorul redresării bancare va trebui deci să meargă mână în mână cu legiuitorul redresării economice, pentrucă numai în acest mod se va putea pune capăt stării precare de astăzi și a da un nou impuls vieții bancare din Ardeal.

Totuși, fără a intra în prea multe amănunte, fimem să accentuăm de pe acum, că pentru a da posibilitate institutelor de credit din Ardeal să se poată desvolta spre folosul întregului ținut trebuie neapărat să intervină o schimbare în modul de distribuire a mijloacelor de credit în această provincie.

Sistemul de până acum al procurării de credite prin intermediul a foarte puține institute mari de credit din Capitală, s'a dovedit a fi cu totul păgubitor unei aprovizionări cu credit îmbelșugat și ieftin. Aceasta, nu numai pentru Ardeal, ci și pentru tot restul țării. (Aprobări puternice în sală) Institutul de emisiune preferă, bine înțeles să lucreze cu cât mai puține institute bancare, aceasta din punctul de vedere al simplificării operațiunilor și al limitării riscurilor. Totuși, nu se poate nega că acest sistem a dus la o scumpire a creditului în raport cu distanța și în raport cu micimea institutului final. (Așa-i! Așa-i! Așa-i!) Cu alte cuvinte, cu cât localitatea în care funcționează institutul final de credit este mai mică, cu atât creditul pus la dispoziția populației este mai scump.

Căci, pentru a ajunge acolo reescontul trece dela institutul de emisiune printr'o serie de bănci din ce în ce mai mici, care adaugă la dobânda inițială a Băncii Naționale un procent din ce în ce mai mare, ceea ce duce la scumpirea excesivă a creditului în momentul în care ajunge la mica instituție bancară dintr'un colț oarecare depărtat al țării.

De altfel adevărul acestei afirmațiuni îl fac însăși cifrele bilanșurilor celor 141 de bănci românești din Ardeal. În adevăr primele 10 bănci insumând un capital de 471 milioane nu au luat reescont dela alte bănci în afară de Banca Națională decât abia 39 milioane, pe când restul băncilor grupului „Solidaritatea“, insumând un capital societărilor de 307 milioane Lei, au primit ca reescont dela bănci particulare suma de 88 milioane Lei. Incontestabil că nici reescontul primei grupe de bănci, nici

reescontul celei de a doua grupe, nu este important față de nevoile ce trebuie deservite de către aceste institute de credit. Totuși, cifrele arătate dovedesc că tocmai băncile mai mici, cu mijloace mai mărginite și situate în centre mai îndepărtate sunt acelea care recurg la credite de reescont din partea băncilor private, trebuind pentru aceasta desigur să plătească un procent mai mare decât acelea pe care îl plătesc băncile din prima categorie pentru reescontul căpătat dela institutul de emisiune.

Prin urmare trebuie părăsit cu desăvârșire acest sistem și adoptat un altul mai rațional.

În acest sistem nu toate micile institute de astăzi vor putea să dăinuiească mai departe și să-și recapete activitatea de odinioară, căci după cum am mai spus, problema cheltuelilor de regie impune, din nenorocire, lichidarea unei întregi serii din aceste institute, sau în cel mai bun caz, fuzionarea lor. Va trebui deci să se facă o concentrare a multora dintre institutele mici de astăzi, concentrare care să pună temelile câtorva bănci mari sau mijlocii cu caracter regional și care, lucrând direct cu institutul de emisiune — și deci cu cheltueli restrânse — să poată acorda populației dela periferiile provinciilor românești, credite destul de eficiente, care să le permită, în cadrul rentabilității mărginite a vremurilor noastre, desfășurarea unei activități rodnice.

Apoi, tot în acest sistem, Statul va trebui să dea băncilor și alte posibilități de câștig. Imprumuturile singure, sunt un izvor de venituri prea mic, pentru a permite institutelor de credit o activitate suficientă. Statul are aci posibilitatea să creeze băncilor mici din Ardeal noi izvoare de venituri, colaborând mai strâns cu ele și integrându-le mai mult în procesul de producție și desfacere comercială a produselor sale. (Aprobări unanime, aplauze puternice, strigăte însuflețite bravo! bravo! bravo!) Printr'o asemenea colaborare s'ar înlătura în bună parte intermediarii, iar beneficiile acestora ar fi dirijate pe o cale mai sănătoasă, adică spre băncile cu caracter național.

Căutând acum să dăm soluțiuni concrete problemei refacerii creditului românesc din Ardeal, credem necesar să amintim pe scurt care sunt nevoile de

credit precum și instituțiile menite să împlinească aceste nevoi ale economiei românești.

Plecând dela pătura fărănească, vedem că agricultorul are nevoie de un credit de minimum 9 luni și cel mult 15 luni fie pentru a putea să aștepte o mai bună comercializare a grânelor, fie pentru alte nevoi ale gospodăriei sale.

În afară de acest credit pe termen scurt trebuie să amintim de nevoia unui credit mijlociu, până la 5 ani, pentru cumpărare de inventar precum și de creditul pe termen lung, pentru pământ, ridicări de construcții și alte îmbunătățiri ale gospodăriei. (Așa-i!)

Comerciantul și meseriașul au nevoie de un credit scurt bancar, bine organizat, iar industria de un credit pe termen lung pentru investițiuni, de un credit mijlociu pentru aprovizionări și de un credit scurt, pentru reescont.

În ceea ce privește creditul pe termen scurt, în afară de întărirea actualelor bănci românești din Ardeal, trebuie neapărat înființate și îndrumate o serie de cooperative de toate felurile, cari să lucreze mână în mână și cu maximum de rentabilitate cu băncile cu caracter românesc, puse la dispoziția plugarului român din Ardeal. De mijloacele acestor instituții se vor putea folosi tot atât de bine și meseriașii.

a) La creditul mijlociu fărănesc și la credite pe termen lung fiind vorba de mobilizarea mai îndelungată a unor credite provenite în majoritatea lor din depuneri, trebuie avută în vedere crearea unui strat important de depunători prin încurajarea spiritului de economie al țărânului și meseriașului și prin micșorarea riscului pentru depunerile sale. În legătură cu acest credit s'a emis ideea unei adaptări speciale a casei de economii, introducându-se sistemul depunerilor pe termen lung, de un an sau chiar de doi ani cu obligativitatea preavizului. Aceasta ar da posibilitate caselor de economii să poată face operațiuni bancare pe termen mijlociu, la adăpostul riscului. Concomitent cu această măsură, s'ar putea adopta și sistemul suprimării dobânzilor pentru depunerile la vedere, astfel cum s'a făcut în America, cu prilejul ultimei reforme bancare, pentru a feri băncile de panici păgubitoare, prin retragerea precipitată a capitalurilor de-

puse. Mai departe s'ar putea diferenția dobânzile după termen, încurajând depunerile pe termen lung prin avantajii fiscale. Pentru a se fi ne seamă și mai bine de nevoile de credit ale diferitelor regiuni, s'ar putea adopta o măsură care a dat excelente rezultate în Cehoslovacia, măsura fixării unor dobânzi maxime variabile pentru împrumuturile acordate debitorilor bancari, pe de-o parte după regiuni, iar pe de altă parte după categoriile și formele de credit, dând privilegii fiscale agricultorilor, precum și micilor comercianți și industriași. De asemenea și creditul agricol ipotecar ar trebui îndrumat înspre acordarea de credite pe termen mijlociu.

b) Cum încrederea depunătorilor, mai ales a micilor depunători a fost sguduită adânc prin insolabilitatea din ultimii ani a unei întregi serii de institute de credit, este necesar să se facă în cel mai scurt timp posibil toate diligențele pentru renașterea acestei încrederi. Ori, aceasta nu se poate, fără ca, cel puțin pentru un timp limitat de 5 sau 10 ani, Statul să ia garanția depunerilor încredințate băncilor. Lucrul acesta se poate face fie în mod absolut pentru toate depunerile, ori cât de mari ar fi ele, fie după sistemul american, pentru o anume cotă din acele depuneri, cotă mai mare pentru depunerile depășind o oarecare limită. S'ar putea chiar ca Statul să limiteze această garanție, pe care o preia la un anumit număr de bănci, încurajând bine înțeles băncile ce îi dau o oarecare garanție de control și care deservesc în special elementul românesc.

c) Cât privește creditul pe termen lung el este în legătură cu adaptarea a câtorva instituții astăzi existente cum ar fi Creditul Ipotecar Agricol, Creditul Funciar Rural și Banca Centrală Cooperativă precum și a unor bănci din Ardeal la nevoile de credit pe termen lung ale populației ardeleni, acordându-se și titlurilor de credit, emise de aceste institute, diverse privilegii fiscale.

În cadrul măsurilor imediate de asanare a creditului românesc în Ardeal suntem de părere să se acorde cât mai urgent de către institutul de emisiune a unui credit de circa 2 miliarde de lei cu garanția statului indiferent de unde și-ar

procura institutul de emisiune acest fond (*Aprobări puternice, ropote de aplauze, îndelung repetate, strigăte bravo! bravo!*) Căci, după cum am mai spus, pe noi nu ne interesează ce sumă a mai rămas disponibilă Băncii Naționale din creditul acordat de Stat pentru acoperirea pierderilor din conversiune, ci în primul rând ne interesează faptul că Ardealul are absolută nevoie de un credit însemnat, de aproape 2 miliarde, pe care, dacă institutul de emisiune nu-l găsește în limita organizației sale statutare de astăzi, Statul să-i impună să-l găsească cu garanția sa. (*Aplauze furtunoase, cari se declanșează tot mai puternic.*) O modificare a Statutelor Băncii Naționale a României este socotită de mult necesară. Chiar dacă în clipele actuale nu s'ar face o modificare profundă, care să adapteze întreaga organizație a institutului de emisiune la structura economică a țării, va trebui totuși să se facă acele modificări de suprafață care să permită pe de o parte alocarea urgentă a fondului de care are nevoie creditul din Ardeal, iar pe de altă parte, crearea unui material de scont suficient pentru diferitele categorii de institute de credit din țară. (*Așa-i!*)

Banca Națională a României nu trebuie să uite trecutul ei nu prea depărtat. La finele anului 1928, institutul de emisiune era într-o situație extrem de precară. Prin legea monetară dela 7 Februarie 1929, i s'a dat un statut nou, poate cel mai modern din câte existau atunci în Europa, și un fundament material de primul ordin.

Împrumutul de stabilizare încheiat în clipa aceea, a dat Băncii Naționale devize în valoare de 100 milioane Dolari aur, iar împrumutul de dezvoltare i-a pus la dispoziție un alt stoc de devize de 1 miliard franci francezi.

Cu toate acestea, institutul de emisiune nu a îndreptățit așteptările ce au fost puse într'ânsul și ar fi de prisos să insistăm astăzi asupra greșelilor ce s'au făcut acolo, după stabilizare.

Totuși, am fi îndreptățiți să ne punem întrebarea, dacă Statul, care în cele din urmă e nevoit să acopere el pierderile institutului de emisiune, nu trebuie să se gândească la schimbarea din temelii a actualei organizații a B. N. R., transformând actuala societate anonimă pe acțiuni într-o instituție de Stat, care să facă

cu adevărat o politică națională bancară, în concordanță cu țelurile politice generale a Statului și cu structura agricolă a națiunii românești? (Aplauze unanime.)

Din cele arătate până aci, reese că problema redresării creditului românesc în Ardeal este de un caracter complex, necesitând colaborarea mai multor factori din Stat. Pe de o parte institutul de emisiune, care prin adaptarea statutelor sale la situația de față și prin modificarea politice de scont de până acum să ușureze institutelor românești de credit misiunea ce o au, misiune și economică și națională, iar pe de altă parte guvernul, care printr'o legiuire adecvată să pregătească transformarea unei întregi serii de institute financiare astăzi existente, pentru scopul nou urmărit al punerii lor cu adevărat în serviciul creditului românesc.

Ținând seama de structura agricolă a populației, Statul este chemat să întocmească astfel de organizațiuni încât să poată veni în ajutorul păturei țărănești, pe toate căile și cu toate mijloacele. De bunăstarea țărănimii depinde și bunăstarea întregii noastre supra-structuri. (Așa este!) Și dacă această problemă este generală, pentru toată țara, ea este cu atât mai importantă pentru Ardeal și Banat unde orașele sunt în mult mai mare măsură înstrăinate decât sunt orașele din Vechiul-Regat.

Rezolvirea problemei țărănești este și rămâne cheia de boltă a întregului nostru progres economic și deci problema de redresare și refacere a creditului, atât de strâns legată de bunăstarea păturei țărănești, trebuie să-și găsească soluțiunile definitive și stabile. (Aplauze furtivoase, îndelung repetate).

Problema cooperativelor de credit, a cooperativelor agricole de cumpărare și vânzare de produse agricole, cooperative forestiere, miniere etc. se impune în mod imperativ mai ales acolo unde băncile noastre mici cari echivalează cu băncile populare din vechiul regat sunt silite să înceteze activitatea lor.

În aceeași ordine de idei guvernul va trebui să insiste ca asociațiile profesionale, având astăzi în majoritatea cazurilor un rol pur consultativ teoretic, să fie îndrumate spre o activitate practică mai folositoare, activitate care să se întindă și asupra educației țaranului, a comerciantului și a meseriașului, în sensul unei

lămuriri practice comerciale a acestora. În afară de aceasta, una dintre cele mai necesare măsuri este suprimarea biurocratismului de Stat și descentralizarea imediată, pentru că diferitele categorii de oameni care astăzi pierd miliarde cu drumurile pe care le fac pentru a-și susține interesele la autoritatea centrală să găsească o soluționare expeditivă în apropiere de centrele în care locuiesc. (Aprobări unanime, aplauze puternice.) Nu atât simplificarea a aparatului de stat, cât mai ales se impune o simplificarea a procedurilor, a procedurii fiscale, a procedurii administrative și a procedurii profesionale. (Aplauze unanime.)

Problema descentralizării este de o importanță capitală pentru Ardeal. (Aprobări în toată sala.) Este în afară de orice discuție că sistemul vechi centralist astfel cum dănuia și cum dănuiește și astăzi nu corăspunde în nici o privință intereselor nouilor provincii. (Aplauze.) Sistemul centralist împiedecă dela o desvoltare normală și centrele de aglomerație urbane, ca și comunele rurale. (Așa-i! Așa-i! Așa-i!) ...Și atâta vreme cât nu se vor lua măsuri de remediere, va fi o piedecă dela o desvoltare normală și o viață normală sănătoasă în Ardeal.

Descentralizarea administrativă este și trebuie să fie un postulat al Congresului Economic al Ardealului.

În general nu trebuie uitat, că nici un moment nu ne gândim să interpretăm problema însănătoșirii creditului în Ardeal, drept o problemă pur bancară. Dimpotrivă accentuăm că nu se poate viață bancară sănătoasă fără ca întreaga atmosferă în care se desfășoară viața întreagă a Ardealului să fie sănătoasă. Prin urmare, discutând problema creditului în Ardeal, trebuie să cercetăm și să discutăm întreaga problemă a provinciei transcarpatine, adică atât problema agriculturii, cât și problema zootehnică în cadrul căruia ne gândim în primul rând la problema creșterii vitelor, problema pădurilor, și a industrializării fructelor, a vinului etc.

Ardealul din punct de vedere agricol a fost și a rămas încă deficitar. Știm foarte bine care este situația de dinaintea războiului. Greutățile de trai ale populației din Ardeal au dus la un puternic curent de emigrare în alte țări, și mai ales în țările

de peste Ocean. Țăranul român din Ardeal nu a putut să trăiască aproape niciodată din produsul muncii sale agricole. Și cu toată industrializarea anumitor centre din Ardeal, se poate spune că nici astăzi situația nu este cu mult mai bună și că problema industrializării provinciei, prin crearea de industrii, care să-și găsească materia primă în însăși solul ardelean, se pune cu o deosebită intensitate, (Aprobări unanime) urmărind prin industrializarea aceasta deschiderea de noi de bușeuri pentru muncitorul ardelean, ridicând standardul său de viață.

Una din marile bogății ale Ardealului, gazul metan, nu este încă utilizat astfel cum ar fi trebuit. Este necesară studierea acestei probleme și crearea de industrii puternice în jurul acestei forțe motrice, căci este incontestabil, că ceea ce s'a făcut până acum este insuficient. Paralel cu aceasta trebuie să ne gândim la organizarea rațională a ramurilor de producție din Ardeal precum și la problema des-facerii interne și externe.

Bunăstarea în Vechiul Regat înseamnă plasament de muncă din Ardeal. Bunăstarea în Vechiul Regat înseamnă întărirea românismului, iar întărirea românismului din Vechiul Regat, înseamnă implicit întărirea românismului din întreaga țară. (Aplauze puternice, repetate, strigăte însufleșite bravo! Sala ovaționează îndelung).

Cuvântarea dlui Stelian Popescu.

A urmat la cuvânt dl STELIAN POPESCU, președintele Ligii antirevizioniste române și directorul ziarului „Universul”, care a fost primit cu lungi și entuziaste ovații.

D-sa a spus următoarele :

Inalt Prea Sfințite, Onorat Congres, acum aproape o lună, când mi s'a dat să semnez apelul pentru convocarea acestui congres, văzând semnăturile înaintea mea și putând să descifrez că fără deosebire de credință politică sau religioasă, toți fruntașii Românilor de dincoace de Carpați semnează acest act, merit să rămână un document istoric, mi-am spus că suntem pe punctul de a desăvârși o minune, a doua minune.

Am adăugat atunci, cu toată încrederea, semnătura mea, ca o verigă la sforțările închinare marului și sfântului consemn ca România să fie a Românilor. (Ropote de aplauze, exclamațiuni puternice, bravo! bravo!)

Voiam să vin la acest congres ca să arăt, că dacă vina situației ce s'a pregătit Ardealului este a noastră, a aceloră din Vechiul Regat, ea este și a Dv., că nu v'ați ridicat la timp și cu toată hotărârea împotriva acelei conspirații diabolice, care se cheamă conversiunea. (Aprobări unanime.) Am fost aproape singurul, care a combătut-o.

N'am fost ascultat. Când atrăgeam atenția grăbiților reformatori, că prin legea lor nepregătită vor omori creditul și în deosebi creditul românesc aci în Ardeal, mi s'a răspuns că sunt instrumentul băncilor și al burgheziei. Văzând lipsa de reacțiune a opiniei noastre publice la îndemnurile bune, am început să caut să fac ceva pentru a o deștepta. În acest scop m'am gândit să întemeiez o forță, care să fie scut sufletului românesc contra altor amenințări, nu numai economice, ci privind chiar siguranța granițelor noastre.

Am întemeiat atunci Liga antirevizionistă (Trăiască Liga antirevizionistă! aplauze puternice, repetate), menită nu numai să țină trează conștiința românească în fața oricărui pericol dinăuntru și din afară, dar să desvolte în acelaș timp și capacitatea românească în toate domeniile de afirmare națională.

Limitându-mă la răgazul scurt recomandat de președintele congresului, consider participarea mea la această înaltă manifestare de conștiință românească, ca un legământ că așa cum am luptat în trecut pentru apărarea creditului țării și marilor interese românești, voi fi și de data aceasta în luptă alături de Dv., și nu voi găsi odihnă până când dreptele revendicări formulate aci nu vor fi îndeplinite. Vă asigur, că prin mine veți avea alături de dv., în lupta pe care ați deschis-o și „Liga antirevizionistă română” și ziarul „Universul” (ovații îndelungate).

DI prof. Iuliu Moldovan, președintele „Astrei”, exprimă omagiul înaltei asociații, instituțiilor de credit din Ardeal care au fost în trecut izvoarele de susținere a românismului și propășire a neamului nostru.

Nu cerem spune d-sa, decât libertatea de a putea muncii nestingheriți pentru propășirea și înălțarea neamului nostru. „Astra” asigură de toată dragostea sa băncile românești din Ardeal.

Se dă cuvântul dlui Pamfil Șeicaru, (sala izbucnește în aplauze unanime și în strigăte puternice: Trăiască presa!)

Cuvântarea dlui Pamfil Șeicaru.

INALT PREA SFINȚITE,
ONORAT CONGRES,

Eu am învățat în timpul războiului, că acolo unde frontul este slab, acolo se îngrămădesc trupele de apărare.

Și totdeauna partea slabă a frontului, unde se simt mai slăbite puterile de rezistență, devine obiectivul de atenție al vrăjmașului și nu trebuie să uităm că cei înfrânți de istorie, nu se mângăie decât cu ideile revanșei și obiectivul acestei revanșe este Ardealul. (Așa-i!)

De aceea toată atenția neamului românesc trebuie să se îndrepteze asupra acestui punct, spre care se îndreaptă privirea vrăjmașilor (*aprobări unanime în sală*) urmărind un regim activ de a întări puterile de rezistență ale națiunii în acest punct.

Banca Națională a făcut o politică de abstracțiune, necontestat admirabile abstracțiuni din punct de vedere financiar, dar aceste abstracțiuni se găsesc într'un dramatic divorț cu realitățile națiunii. (Aprobări unanime).

O bancă a fost socotită astfel: Prezența Dvs. garanții suficiente, și indiferent de ceace conținea, ce interese servea acea bancă, totul urma să satisfacă acel examen în abstract. Și am asistat la acest paradox, că, rând pe rând, băncile românești, mai ales cele din Ardeal și Banat au fost date la o parte și ne-am pomenit că Banca Națională a devenit un sprijin al băncilor minoritare, în loc de a sprijini băncile românești.

S'a vorbit aici de o revizuire a statutului Băncii Naționale. Revizuire, dar însă nu a statutelor, ci revizuirea capetelor conducătorilor. (Aplauze puternice.) Exact în cadrul aceluiași statute dacă va fi o interpretare cu gând românesc, exact cu aceleași statute se pot satisface din plin toate necesitățile naționale. (Aplauze îndelungate.)

Cu fiecare nouă prăvălie românească, cu fiecare atelier de meseriaș, prosperează nația noastră și birue.

Noi nu biruim cu discursuri. (Așa-i! aplauze repetate.) Aceste realități au să formeze elementele hotărâtoare în România întregită.

Noi ne plângem că orașele noastre nu sunt românești. Nu vor fi și nu pot fi românești, dacă nu vom mobiliza în spatele lor creditul românesc. (Aplauze îndelung repetate.)

Mi-a împlut sufletul de bucurie, că n'am găsit aici nici umbra vre-unui interes de partid. În clipa aceasta n'am văzut decât clipa luminată de grija națiunii, care este una și aceeași.

Plec de aici cu sufletul plin de satisfacție. De luni de zile lucrez și eu pentru acest congres. De multe ori a venit pe la mine Secretarul General dl Ilie Olteanu, rugându-mă să mai scriu un articol și stăruiind cu o ardelenească îndărătnicie. Am avut bucuria să văd că n'a mai fost sufletul românesc brăzdat de aceleași sentimente de unitate ca acum.

Aici este nația mobilizată, aici trebuiesc să fie concentrate toate grijile națiunii. Dacă domnii dela Banca

Națională nu găsesc soluțiile, le vom găsi noi și alții cari vor urma.

Schimbarea statutelor Băncii Naționale, aceasta-i o chestiune de durată. Dar în partea aceasta a frontului național unde se simte punctul slab, vrem să se mobilizeze toate îngrijorările națiunii și toate forțele Statului, care vrem să fie Stat național cu gândul și cu fapta. (*Ovațiuni îndelungate*).

DI prof. Dr. Valer Moldovanu, în calitate de senator al camerelor agricole ale celor 16 județe din Ardeal, spune că în numele sutelor de mii de țărani din aceea provincie aderă din tot sufletul la hotărârile acestui Congres.

Cuvântarea dlui Ionel Comșa, senator - Cluj.

(Primit cu aplauze și aclamațiuni).

INALT PREA SFINȚITE PĂRINTE,
PREA SFINȚIȚI PĂRINȚI,
DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

În calitate de reprezentant în Parlament al Camerelor de Comerț ardelene, exprim adeviziunea acestor instituțiuni la Congresul actual și la postulatele ce se vor formula în decursul lucrărilor lui. (Aplauze.)

Am așteptat cu un deosebit interes Congresul Economic al Ardealului și Banatului, care urmează să examineze problema creditului și să propună soluțiunile convenite pentru rezolvarea ei satisfăcătoare între împrejurările de astăzi.

Cu problema creditului sunt concreșcute multe alte interese deosebit de importante. Dar, ne dăm perfect de bine seama, că soluționarea problemei creditului românesc din Ardeal și Banat este primul pas serios, care se va face pentru reîntrarea pe un făgăș normal a vieții economice românești de dincoace de munți.

Intr'adevăr, atât comerțul cât și industria românească din Ardeal și Banat, sunt la cea mai grea răspântie, din cauza insuficienței factorului principal, care să le asigure existența și prosperitatea: Capitalul. (Așa-i!)

Oricât s'ar lua măsuri legislative serioase cu buna intenție de a ușura situația puțin de invidiat a comerțului și industriei, dacă litera legii nu se completează cu sprijinul efectiv al mijloacelor materiale, pe cari le reprezintă creditul, aceste măsuri legislative niciodată nu-și vor putea atinge ținta dorită.

De aceia în interesul cauzei principale, ca și în interesul însuși al comerțului și industriei, înțelegem să ne integrăm fără rezerve în programul zilei de azi, cerând și noi împreună cu toată suflarea românească din Ardeal și Banat, refacerea instrumentelor de credit, dovedite folositoare și necesare pentru toate clasele sociale. (Aplauze.)

Oricât s'ar spune altfel, există totuși o disciplină românească, care spune limpede oricui, că acolo unde mai mare este primejdia, trebuie dat și cel dintâi ajutor.

Ziua de 28 Noembrie este o dovadă, că această disciplină nu a fost numai deplin înțeleasă, ci ea este în același timp și respectată în fapt.

Multe am avea de spus în legătură cu nevoile comerțului și industriei românești, și datele statistice ne-ar putea desvălui nenumărate aspecte ale acestor nevoi.

Sunt deplin încredințat însă, că Sfatul Economic al Ardealului și Banatului, care va lua ființă în acest Congres, le va examina cu toată atențiunea, limpezind fiecare problemă după cuviință.

Comerțul și industria românească așteaptă să vadă cât mai neîntârziat apariția — cu noi și proaspete puteri — a creditului românesc sănătos, în câmpul economic al Ardealului și Banatului.

Cuvântarea dlui Dr. Romulus Boldea.

(Primit cu aplauze).

INALT PREA SFINȚITE,
PREA SFINȚIILE VOASTRE,
DOAMNELOR ȘI DOMNILOR,

Fiind timpul înaintat, nu voi spune decât două cuvinte.

Când a fost convocat acest Congres, am primit o scrisoare prin care mi se spunea, că nimeni altul decât voi bănățenii, ați stăruit, ca să înceapă o mișcare pentru redresarea creditului. Am semnat și noi convocarea la acest Congres. Suntem aici în această sală câteva sute de bănățeni, cari reprezentăm nu numai instituțiile economice din Banat ci suntem îndreptățiți să vorbim în numele întregului Banat.

Când s'a publicat „Chemarea“ la acest Congres, toată lumea a constatat cu uimire că tot ce are Banatul mai bun aderează la acest Congres, dar cum e firea oricărui bănățean, ni se spunea: Domnilor nu cred până nu văd. Nu-mi vine să cred că vor fi laolaltă în Congres Maniu și Vaida. Minunea asta am vrea s'o vedem cu ochii. (*Uimire și mișcare în sală*).

Suntem aici câteva sute de Bănățeni, cari vedem acum cu ochii noștri această minune. La întoarcerea noastră acasă, vom spune în Banat, că am văzut minunea cu ochii, însufleșirea și încrederea unanimă a tuturor Românilor în conducătorii lor și vom ști să transplantăm în sufletul tuturor Bănățenilor aceste sentimente. Noi nu mai vrem să tolerăm pesimismul la unii și nu ne mai rugăm de nimeni. Dați-mi voie, ca să le vestesc, că noi nu mai facem rugăminți nici către unii, ci pretindem cu pumnul în masă, ca această solidaritate să rămână pentru totdeauna. Vrem să-i vedem solidari și de aici înainte, fiindcă aceasta ce

am făcut aici este mai mult decât un sfat economic. La asemenea acte pretindem să ia parte toți conducătorii.

Dacă dl Secretar general a fost des la București, mărturisim, că a fost de multeori și la noi în Banat. Anumite sugestii le-a luat și dela noi din Banat.

De aceea declar în numele Bănățenilor, deci în numele Banatului întreg, că ne solidarizăm întru toate cu postulatele Congresului economic. (Aplauze repetate).

Cuvântarea dlui Sebastian Bornemisa.

(Primit cu aplauze.)

INALT PREA SFINȚITE,
DOMNILOR MINIȘTRI,
MĂRIT CONGRES,

Poate că este deplasat a mai vorbi în numele unei categorii de presă după cuvintele atât de frumoase și atât de simțite ale celor doi uriași reprezentanți ai presei, dnii Stelian Popescu și Pamfil Șeicaru.

Cu toate acestea poate că nu este tocmai așa, căci Ardelenii și Bănățenii după cum au avut instrumente specifice de întărire economică în instituțiile lor financiare, întocmai așa acest Ardeal și Banat a avut un instrument de înălțare sufletească specific în presa sa populară, în numele căreia vorbesc.

Această presă populară întemeiată acum 72 ani, vasăzică la începutul activității economice a Românilor din Ardeal și Banat, a ținut pas de pas cu organizarea aceasta economică și ea a aprins făclia aceleiași înălțări naționale, pe care au ținut-o și institutele noastre financiare și economice. (Aprobări unanime.)

Sprijinită într'o măsură oarecare, după cum s'a spus în raportul dlui Secretar general, această presă populară n'a fost niciodată o presă plătită în interesele străine de neamul nostru, ci a fost presa aceea veche, care a știut să-și facă în mod desinteresat întreaga sa datorie față de neam și față de interesele noastre naționale.

După cum în trecutul nu prea îndepărtat presa aceasta își spunea deschis tot ceea ce credea că este în interesul superior al neamului nostru, ca să se știe în păturile cele mai largi ale poporului, tot așa și astăzi, ea nu cunoaște menajamente, când este vorba, ca să deie loc marilor chestiuni ale neamului, ca să scrie tot ceea ce preocupă marile interese naționale.

Noi am intrat în patrimoniul mare al României întregite cu o zestre, din care au făcut parte diferitele instituțiuni financiare ale noastre.

Am fost în acele momente nu numai în posesia desăvârșită a bunurilor economice, ci am fost în acele momente ale unirii cu moralul ridicat, cum nu s'a mai constatat.

Dar dela unire încoace această mare zestre a scăzut. Diapazonul sentimentului național a început să amorțească. Nu cercetăm cauzele. Dacă am sta să facem bilanțul celor 17 ani, de când a căzut prima jertfă, atunci am vedea desfășurându-se înaintea noastră în Ardeal și Bănat atâtea morminte, un cimitir de cruci la mormintele institutelor noastre financiare distruse.

În această atmosferă lugubră, Doamnelor și Domnilor, Congresul Economic al Ardealului și Banatului avea să constituie cel dintâiu fluier, cel dintâiu semnal, că aici începe să se redreseze viața economică, să se afirme punctul de vedere economic prin solidaritatea națională, de care se dă aici dovadă și se arată tuturor factorilor conducători ai acestei țări, că Românii din Ardeal, când este vorba, ca să-și apere interesele de viață, sunt un trup și un suflet. (Aprobări și aplauze).

SUTE DE VOCI: Să vorbească Iuliu Maniu! Să auzim pe dl Maniu! Trăiască dl Maniu. (Furtună de aplauze și ovațiuni unanime, îndelungate, mereu repetate).

Ultimul a luat cuvântul dl **Dr. Aurel Vlad**, președintele „Solidarității”:

Cuvântarea dlui Dr. Aurel Vlad.

(Când ia cuvântul dl Dr. Aurel Vlad, sala întreagă ovaționează îndelung, aplauzele curg neîncetat.

**INALT PEA SFINȚITE,
ONORAI CONGRES,**

„**SOLIDARITATEA**”, al cărei reprezentant sunt, se bucură de solidaritatea tuturor elementelor românești din Transilvania și Banat. (Aplauze puternice).

Ați fost chemați la acest Congres pentru a salva ceea ce se mai poate salva, pentru a spune cuvântul Dvs. hotărâtor într'o mare problemă.

Prin distrugerea creditului românesc în această provincie s'a distrus un stâlp puternic al neamului, stâlpul puternic al rezistenței noastre naționale (Aprobări, Așa-i!)

Din raportul dlui Secretar general ați auzit pe scurt trecutul institutelor noastre de credit, ați auzit și prezentul trist al acestora. Eu trebuie să întregesc aceste date cu unele momente de superioară importanță pentru istoricul institutelor de credit românești.

Și anume trebuie să vă aduc aminte, că atunci, când s'a convocat adunarea națională din 1 Decembrie 1918, sprijinul institutelor noastre de credit ne-a fost de un real folos,

pentru că ele ne-au pus la dispoziție mijloacele materiale pentru ca să organizăm adunarea națională dela Alba Iulia (Aplauze puternice) și aici este dl Iuliu Maniu (Aplauze entuziaste, ovațiuni, aplauze. Trăiască! Trăiască repetit) ...fostul președinte al Consiliului Dirigent, care poate să fie mărturie că fără sprijinul și fără împrumutul, pe care ni l'a pus la dispoziție Banca Albina, cu greu eram în situația, ca să organizăm noul Stat, să punem temelie administrației...

DI IULIU MANIU: Așa este!

DI Dr. AUREL VLAD: ...și fără acest sprijin cu greu puteam să punem în mișcare administrația românească, era imposibil ca fără împrumutul acesta să facem față tuturor împrumuturilor...

DI IULIU MANIU: Banca „Albina” ne-a dat împrumut 5.000.000.— Cor. aur (mișcare în sală și pe scenă, Bravo, Trăiască, aplauze).

...Au fost un factor important aceste institute de credit. Ar fi păcat să dispară fără ca Statul Român să vină ACUM LA RÂNDUL SĂU în sprijinul și ajutorul lor.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR!

Conform legii conversiunii, dacă Statul și Banca Națională nu vin în ajutorul institutelor de credit, acestea sunt menite să lichideze, sunt condamnate să piară spre rușinea neamului, din țara noastră. (Așa-i.)

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR!

Care este situația creată institutelor noastre de credit?

Cinci ani de zile ele sunt într'o stare de lichidare, pentru că cinci ani trebuie să-și plătească creditorii din mijloacele lor, pe care nu le pot realiza.

Prin urmare numai acest fapt pretinde, ca institutul de emisiune să vină în sprijinul acestor institute, pentru ca să facă posibilă existența lor.

Nu este potrivită ocazia acestui Congres, ca să dezbată toate mijloacele pentru redresarea economiei naționale. Să se aleagă deci din acest Congres un Sfat Economic pentru a studia problemele economice ale Ardealului și Banatului. (Aprobări unanime, aplauze.)

Și acest Sfat Economic să lucreze sub Președinția Inalt Prea Sfinției Sale Mitropolitul N. Bălan, având ca secretar pe dl Ilie Olteanu (aprobări unanime). Din acest Sfat economic vor face parte toți inițiatorii Congresului

de astăzi și toți bărbații, care se ocupă cu problemele economice financiare, pentru ca toate problemele să poată fi temeinic studiate și pentru ca la un nou Congres să ni se prezinte soluții potrivite pentru redresarea economică a Ardealului și Banatului

Acum suntem în situația omului a cărui casă arde, prin urmare trebuie să se îngrijască mai întâi ca să fie stins incendiul casei și de aceea nu ne ocupăm decât cu găsirea mijloacelor de lipsă pentru a împiedeca distrugerea institutelor noastre de credit.

De aceea nu mă voi ocupa în detalii cu constatările făcute de dl Ilie Olteanu și ceilalți oratori, ci mă rezum numai la citirea propunerilor, pe cari Vi le recomand să le primiți.

Și anume: postulatele Congresului Economic al Ardealului și Banatului sunt:

O despăgubire integrală a bisericilor, fundațiilor școlare, instituțiilor culturale și asociațiilor de mici meseriași și comercianți, de toate pierderile suferite în urma conversiunii, un deziderat, care este îndreptățită în baza comunicatului, pe care l-a primit Înalt Prea Sfinția Sa.

2. Refacerea creditului prin acordarea unui împrumut de lungă durată și fără dobândă pe seama actualelor așezăminte de credit.

3. Menținerea băncilor țărănești prin modificarea legii bancare.

4. Așezămintele românești din Ardeal și Banat să nu mai fie excluse dela operațiunile bancare întemeiate pe autorizațiuni și concesiuni.

Considerând gravitatea excepțională a problemei creditului, poporul român din Transilvania și Banat aleargă sub scutul înalt al M. S. Regelui solicitându-i sprijinul și ajutorul, Tronului în care crede nestrămutat. (Congresul întreg, și sala și scena ridicăți cu toții în picioare aclamează mai multe minute: Trăiască Regele! Trăiască!)

Moțiunea Congresului va fi încredințată unei Delegațiuni sub conducerea I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae Bălan, care împreună cu P. S. S. Episcopul Dr. Traian Valeriu Frențiu și cu mine, dimpreună cu dl Ilie Olteanu, Secretarul General al Congresului, să o prezinte M. Sale, să-i solicite acest sprijin M. Sale Regelui și să prezinte această moțiune Guvernului.

S'a spus, un ajutor de 2 miliarde Lei Noi, „Solidaritatea“ am socotit un ajutor de un miliard și jumătate, ca împrumut fără do-

bândă din fondul de 7 și jumătate miliarde, destinat refacerii creditului. Ba, luând în considerare importanța provinciei, am avea drept cel puțin la jumătate din acel fond, dar nu ca împrumut, pentru că este un fond perdu. Dar noi am crezut, că având în vedere situația critică în care se află tezaurul țării, să ne mulțumim cu un împrumut de un miliard și jumătate, pentru ca din acest împrumut băncile să-și poată achita creditorii lor, pe cari trebuie să-i achite în curs de 5 ani și în felul acesta, având la dispoziție această sumă, să le servească pentru operațiuni noi, și în felul acesta să se salveze dela distrugere.

Recomand Onoratului Congres să primească această moțiune. (Aplauze unanime, voci: Se primește!)

În sfârșit pentru studierea problemelor economice ale Transilvaniei și Banatului se institue un Sfat Economic sub președenția I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae Bălan, având ca secretar pe dl Ilie Olteanu, (Aplauze).

I. P. S. Sa Dr. NICOLAE BĂLĂN, MITROPOLITUL ARDEALULUI: Să se citească moțiunea în întregime.

DI ILIE OLTEANU, secretarul general al congresului citește următoarea

MOTIUNE.

Poporul românesc din Transilvania și Banat, îndemnat de starea insuportabilă în care se află astăzi din punct de vedere economic și financiar, s'a întrunit prin toți reprezentanții săi autorizați într'un CONGRES ECONOMIC, la Cluj, în ziua de 28 Noemvrie 1935.

CONGRESUL ECONOMIC AL TRANSILVANIEI ȘI BANATULUI constată următoarele fapte precise:

1. Viața românească și în special creditul românesc din aceste părți ale Țării au fost reprezentate și cărmuite, cu pricepere, cu cinste și cu tot devotamentul, de așezămintele românești de credit cari s'au înființat an de an începând din 1872, ca o expresiune logică a necesităților eco-

nomice, pe cari le-a scos la iveală traiul de toate zilele.

2. Rezultatele activității așezămintelor de credit, — rezultate apreciate de toată lumea — au fost:

- a) **Fortificarea ideii naționale, trezirea și înrădăcinarea spiritului de economie și a spiritului de bună chivernisire în păturile largi ale popoului.**

ARDEALUL ȘI BANATUL AU AJUNS ASTFEL CEA MAI FRUMOASĂ GRĂDINĂ A ECONOMILOR ROMÂNEȘTI.

- b) **O așezare pe temelii traionice a vieții de credit, prin credite eftine de lungă durată acordate țăranimii — credite, cari au eliminat aproape cu desăvârșire cămătăria la sate — și prin aceasta o acțiune cu rezultate neașteptate pentru achiziționarea pe cale naturală a solului pe seama elementului majoritar, sărăcit în cursul veacurilor prin asupriri;**

Crearea proprietății mijlocii și mici;

Intemeierea gospodăriilor sătești în stare să reziste și în anii agricoli deficitari;

Iar ca o concluzie firească, obicinuirea masselor de a lua parte efectivă la viața de credit.

CREDITUL A DEVENIT PENTRU ȚĂRANUL ROMÂN DIN TRANSILVANIA ȘI BANAT A DOUA PÂINE DE TOATE ZILELE.

- c) **Stimularea și ajutorarea inițiativelor și a energiilor românești la orașe ;**

Intărirea păturii intelectuale;

Crearea clasei meseriașilor, comercianților și industriașilor și, în special, ridicarea ei la un nivel de afirmare, pe care, înainte de a se fi pus temelia creditului românesc, nu l-a avut.

- d) **Sporirea fondurilor bisericesti, ale fundațiilor, școlilor, instituțiilor culturale și filantropice ;**

Biserici și școli au fost clădite; Biserici, școli și fundațiuni au fost ajutate, EFECTIV, și prin aceasta făcând cultura și-a putut împrăști lumina-i binefăcătoare asupra satelor, ca și asupra orașelor.

IN ULTIMELE DECENII CEA MAI MARIMECENAȚIAI CULTURII ROMÂNEȘTI ÎN TRANSILVANIA ȘI BANAT AU FOST AȘEZĂMINTELE DE CREDIT.

3. Creditul românesc din Transilvania și Banat a fost întemeiat și a trăit din contribuțiile mulțimii; economiile mărunte dar număroase ale acestei mulțimi, care s'a obicinuit să prețuiască și să economisească rodul muncii sale, a constituit singura putere, pe care o reprezenta acest credit. Nimeni altul nu a contribuit la întemeierea și susținerea acestei puteri.

CREDIT ROMÂNESC ÎN TRANSILVANIA ȘI BANAT INSEAMNĂ MUNCA DE 7 DECENII A POPORULUI MAJORITAR, AȘEZAT ACL.

Poporul a chemat la viață, prin voința sa, așezămintele menite să strângă cu instinct de albină economiile prisoselnice de pretutindeni unde se aflau.

Acelaș popor s'a împărțășit zi de zi din aceste economii, cari au fost distri-

buite cu grije părintească tuturor celor, cari prin hărnicia lor erau hotărâți să folosească după cuviință talantul, ce li s'a încredințat.

4. Prin tradiția consfințită de traiul zilnic, în Transilvania și Banat, popor românesc, biserică românească, școală românească, așezăminte românești de credit, formează o singură unitate. Toți și toate au absolută nevoie unele de altele; viața românească pe aceste locuri nu se poate închipui astăzi — în lipsa vreunui factor dintre aceștia.

5) Reforma conversiunii nu era nevoie să distrugă așezămintele de credit ale poporului. Această reformă, care nu înseamnă decât ușurarea PENTRU MOMENT a agriculturii, nu trebuia să atace plămânii vieții economice, cari sunt așezămintele de credit.

PREZENTUL NU POATE SĂ ADUCĂ SENTINȚĂ DE MOARTE VIITORULUI.

6. Astăzi, în Transilvania și Banat, creditul românesc este inexistent, spiritul de economie a amorfizat, bisericile, fundațiunile, școalele și instituțiile culturale sunt sărăcite de fonduri, satele sunt năpădite de cămătari, iar comerțul și industria românească se zbat neputincioase în fața concurenței covârșitoare a străinilor.

7. Această stare de lucruri nu mai poate fi prelungită nici o singură clipă. Continuarea ei înseamnă abandonarea elementului românesc din Transilvania și Banat.

8. Refacerea creditului românesc din Transilvania și Banat este un postulat național:

Bisericile, fundațiunile, școalele, instituțiile culturale, asociațiile de meseriași și mici comercianți trebuiesc despăgubite.

9. Aceste îndatoriri sunt ale Statului.

Numai Statul le poate îndeplini.

— Opera de refacere trebuie îndeplinită prin repunerea în funcțiune a **actualelor** așezăminte de credit, probate și dovedite folositoare.

CONGRESUL declară însă, că nu pledează nici pentru așezarea actuală a creditului, nici pentru o formă de așezare nouă.

Această problemă o va deslega viitorul.

Postulatul, pe care îl formulează însă categoric CONGRESUL, este **SĂ SE PĂSTREZE, CEEACE EXISTĂ**, pentruca mâine reformatorul să afle **IN FIINȚĂ** instituțiile, pe cari urmează să le modeleze apoi — dacă va fi cazul — după cel mai bun gând al său și potrivit cerințelor vremii.

— Opera de refacere nu se poate îndeplini prin ajutorarea câtorva instituțiuni numai. Problema trebuie rezolvată integral.

Opera de refacere trebuie să îmbrățișeze la fel instituțiile mărunte — băncile țărănești — ca și pe cele mai răsărite.

În acest scop, pe lângă opera efectivă de refacere, trebuie modificată negreșit și legea bancară astfel, ca băncilor noastre țărănești să li se asigure dreptul la viață.

— Refacerea este posibilă pe două căi:
Ajutoare efective, date pentru totdeauna,
și
Credit pe termen lung, fără dobândă.

Congresul cere numai credite pe termen lung, fără dobândă.

— Conducerea Statului trebuie să afle mijloacele necesare.

În fața cerințelor absolute, cari apasă asupra vieții obștești și particulare a milioanelor de Români dintre Carpați și Tisa, răspunsul „Non possumus” nu este nicidecum justificat, cu atât mai puțin acceptabil.

Postulatele **CONGRESULUI ECONOMIC AL TRANSILVANIEI ȘI BANATULUI** sunt prin urmare acestea:

- a) **Despăgubirea integrală a bisericilor, fundațiilor, școalelor, instituțiilor culturale și asociațiilor de meseriași și mici comercianți, de toate pierderile suferite;**
- b) **Refacerea creditului prin acordarea unui împrumut de lungă durată și fără dobândă pe seama ACTUALELOR așezăminte de credit;**
- c) **Menținerea băncilor țărănești prin modificarea corespunzătoare a legii bancare;**
- d) **Așezămintele românești de credit din Transilvania și Banat să nu mai fie excluse dela operațiuni bancare monopolizate până acum de câteva instituțiuni favorizate din Capitală (autorizații speciale, concesiuni).**

Considerând gravitatea excepțională, importanța hotărîtoare și istorică a problemei creditului, poporul românesc din Transilvania și Banat aleargă sub scutul **INALT AL MAJESTĂȚII SALE REGELUI**, solicitând pentru rezolvarea urgentă a acestei probleme naționale și de Stat, sprijinul **TRONULUI**, în care crede nestrămutat.

Congresul încredințează o delegație compusă din:

I. P. S. Sa Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului;

P. S. Sa Dr. Valeriu Traian Frențiu, episcop de Oradea;

Di Dr. Aurel Vlad, fost ministru, președintele „Solidarității“;

Di Ilie Olteanu, secretarul general al Congresului;

„să solicite acest sprijin Majestății Sale Regelui și să prezinte această moțiune Guvernului Țării.

În sfârșit pentru studierea problemelor economice ale Transilvaniei și Banatului se institue un **SFAT ECONOMIC**, ca organ permanent, sub preșe-

dinția **I. P. S. Sale Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Transilvaniei**, având ca secretar general pe **di Ilie Olteanu**.

I. P. S. SA MITROPOLITUL DR. NICOLAE BĂLAN: Primește Onoratul Congres moțiunea pe care a citit-o în întregime **di Secretar General?**

VOCI DIN TOATE PĂRȚILE CONGRESULUI: Se primește! Se primește!

I. P. S. SA MITROPOLITUL DR. NICOLAE BĂLAN: Declar moțiunea primită cu unanimitate. (Aplauze.)

Moțiunea este primită de Congres cu unanimitate și cu mare însufleșire, și se hotărăște trimiterea următoarei telegrame **M. S. Regelui:**

MAJESTĂȚII SALE REGELUI CAROL II.
BUCUREȘTI.

Congresul Economic al Ardealului și Banatului adunat la Cluj roagă pe Majestatea Voastră să binevoiască a primi asigurarea neclintitei sale credințe și a nestrămutatului său devotament. Bunul Dumnezeu să Vă dea viață lungă și domnie glorioasă spre fericirea neamului întregit pentru totdeauna între hotarele lui firești.

*Președintele Congresului
NICOLAE
Mitropolitul Ardealului.*

Ca încheiere a luat din nou cuvântul **I. P. S. Sa. Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan**, care a închis congresul, cu următoarele cuvinte:

MĂRIT CONGRES!

Cu ajutorul Domnului am ajuns la sfârșitul Congresului, al primului congres economic al Transilvaniei și Banatului.

Acest Congres a avut darul să solidarizeze într'un gând și într'o inimă pe toți Românii din Transilvania și din Banat.

Cred, că chiar mai presus de interesul economic, acesta este marele rezultat, pe care l-am dobândit prin Congresul economic al zilei de astăzi. (Aprobări unanime, aplauze puternice).

Și această solidarizare s'a realizat pe temelia ideii naționale. Ea este steaua magică, care, — ca să întrebuițez cuvântul unui orator, — a realizat în ziua de astăzi minunea de sine înțeleasă de altfel, a

unirei perfecte (Aplauze, aprobări: Așa-i!) și când te solidarizezi pe temeiul ideii naționale atunci nu te regionalizezi, ci atunci te simți una prin întreaga ta simțire cu inima, din care faci parte.

Astfel Congresul nostru de astăzi, — departe de a putea fi interpretat cu totul greșit în sensul unui regionalism ardelenesc, — el se înfățișează mai vârtos ca o afirmare a conștiinței noastre naționale a neamului nostru românesc în special pe acest atât de încercat pământ al Ardealului.

Dacă pot să rostesc un cuvânt de încheiere la acest Congres, este rugămintea pe care o fac ca președinte al lui, în numele meu și al fraților mei ierarhi, reprezentând amândouă bisericile românești, ca fiii noștri sufletești din întreg cuprinsul Ardealului și Bănatului să rămână una și nedespărțiți în toate clipele mari, cari privesc interesele mari ale neamului (Aplauze unanime).

Mulțumesc tuturor celor ce au alergat, din apropiere și din depărtări, ca să ia parte la acest Congres.

Mulțumesc Comitetului de inițiativă și de pregătire pentru străduința ce au depus, ca să reușiască atât de frumos, atât de impunător, atât de demn acest Congres.

Mulțumesc presei pentru contribuția atât de prețioasă, pe care ne-a dat-o pentru a creia atmosfera favorabilă acestui congres și pentru înțelegerea largă ce a dovedit-o față de problemele desbătute în mijlocul acestui Congres.

Eu, la sfârșitul acestui Congres nutresc convingerea profundă, că postulatele, cărora le-am dat expresiune, vor găsi ascultarea necesară.

Am convingerea fermă, că n'avem trebuință să cerem deschiderea nici unei porțițe. Am convingerea fermă, că nu trebuie să cerem de nicăieri nici bunăvoință, nici promisiuni, nici milă, pentru că, — cum s'a spus, — poarta intereselor naționale este larg deschisă pe seama tuturor.

Și noi, la frumoasa noastră întrunire de astăzi, n'am făcut altceva decât ne-am identificat și am afirmat un mare interes al neamului nostru românesc (Aprobări unanime.)

Unul din oratori a vorbit de cruci în Ardeal. A vrut să spună morminte. Avem noi desigur mormintele noastre scumpe în Ardealul nostru românesc. Dar eu mă opresc la cuvântul *cruce*, care este simbolul mântuirii și câtă vreme în semnul crucei și al dragostei frățești vom duce noi lupta noastră pentru marile interese naționale, atâta vreme putem fi siguri de biruință (Aplauze furtunoase.)

Cu conștiința, că și acest congres își va avea biruința sa deplină pentru realizarea postulatelor, împărțind și din partea mea și din partea fraților mei

ierarhi din ambele strane, și din dreapta și din stânga, arhierestiile noastre binecuvântări, rog pe bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze pe D-Vs., și să binecuvinteze cu roade toate lucrările Congresului nostru, pe care îl declar închis. (Aplauze puternice, îndelung repetate, sala ovaționează în picioare multă vreme).

După închiderea congresului biroul a primit următoarea scrisoare dela Sănitătea Sa Patriarhul Dr. Miron Cristea:

ONORATULUI CONGRES ECONOMIC
AL
ARDEALULUI ȘI BANATULUI.

CLUJ.

Neputând participa în persoană. Vă trimit pe această cale cuvântul meu de încurajare în nizuințele și stăruințele de a convinge factorii hotărâtori ai țării despre vitala necesitate de-a salva creditul românesc din acele părți, unde mai mult ca ori unde trebuie să domine în toate fibrele de viață obștească caracterul românesc.

Mă îngrozesc, asistând la trista privesc: cum se ofilesc atâtea instituțiuni de economie națională și dispar în noianul inexistenței tocmai în era României întregite. Cunosc româneasca lor activitate, plină de succes și de întărire — și economică și sufletească — a tuturor mișcărilor elementului românesc; am conclucrat la sporirea, întărirea și conducerea acelor importante așezăminte economice, cari au dat în mâna Românilor, în zile grele, atâta pământ, au ajutat atâtea biserici, atâtea școli și au întreținut posibilitatea gospodăriei naționale.

Deci nădăjduesc tare, că glasul Vostru frățesc va determina pe conducătorii vieții și economiei naționale din țară, să se ocupe de moșionile votate; — și că vor afla — și în situația marilor greutăți financiare — căile și mijloacele pentru a implini dorința unanimă, atât de justă, de vitală și de urgentă a Ardealului și Banatului Economic, fără de care viața lui lăncezește și veștează.

Dumnezeu Vă ajute!

Cu patriarhicești binecuvântări
ss. MIRON
patriarh.

București, 24/XI, 1935.

Dela „Solidaritatea“.

Comunicat.

Consiliul de administrație al Asociației băncilor românești din Transilvania și Banat „Solidaritatea“, sesizându-se de faptul, că soluțiile propuse în Congresul Economic al Transilvaniei și Banatului în legătură cu refacerea creditului românesc întârzie, s'a întrunit în ședință plenară la București în ziua de 11 Decembrie 1935 sub președinția dlui Dr. Aurel Vlad.

— Consiliul crede, că este de absolută actualitate ca în vederea sesiunii în curs a Corpurilor Legiuitoare să se modifice Legea Bancară, pentru a asigura ființa legală a unui număr cât mai mare de bănci țărănești.

Toată lumea așteaptă această modificare.

Până la legiferarea ei cursul fuziunilor stagnează cu desăvârșire.

— Consiliul cere clarificarea raporturilor dintre bănci și Banca Națională a României privitor la trecut. Clarificarea acestor raporturi constituie primul pas spre normalizare.

Tot asemenea Consiliul ține de datoria sa să repete și să sublinieze în mod special unul dintre postulatele principale exprimate de marele Congres Economic din Cluj: Credite pe termen lung, fără dobândă, tuturor băncilor, cari nu lichidează.

Aceste credite trebuiesc acordate după o normă generală.

— În vederea acțiunii, pe care o duce „Solidaritatea“ și pe care este hotărâtă să o intensifice, urmând acțiunii deschise prin Congresul Economic dela Cluj — pentru a împrăști o atmosferă ce se încearcă să se creeze în mod artificial cu aparențe de precizii, pe cari totalitatea factorilor economici sesizați în Congresul Economic dela Cluj refuză să le și discute. Reprezentanții așezămintelor de credit în Transilvania și Banat stabilesc că realitatea constatată sub raport de credit în aceste părți ale Țării nu s'a schimbat cu nimic, ci dimpotrivă se înrăutățește pe zi ce trece.

— Consiliul consideră, că este inutil să între în amănunte asupra unor afirmațiuni în legătură cu ajutorarea băncilor românești din Transilvania și Banat: Aceste instituțiuni nu s'au bucurat de ajutoare pe baza legii conversiunii dela 7 Aprilie 1934.

— Ca încheere și răspuns la încercarea de a prezenta un comunicat anterior al „Solidarității“ în sensul unei chitări de aranjamente efectuate, Consiliul reamintește împrejurările în care acest comunicat a fost dat și în acest scop reproduce — netrunchiată — partea din comunicat care se referă la aceste împrejurări și fapte:

„Dealtfel Banca Națională a României prin cuvintele cuprinse în raportul Consiliului de Administrație către Adunarea Generală Ordinară din 17 Februarie 1935 (pag. 11 alin 2): (Mai greu de realizat a fost această operă în ținuturile alipite. În Ardeal aproape toate băncile românești au fost mai grav lovite de Legea Conversiunii din cauza clientelei mărunte și în cea mai mare parte rurală. A trebuit o operă de viguroasă ajutorare și de reale sacrificii pentru a nu lăsa să se desființeze instituțiuni de zeci de ani, cari au jucat un rol preponderent în dezvoltarea vieții economice românești. Avem mulțumirea că s'a putut realiza o bună operă. S'au stabilit centrale mai mari pe regiuni, alegând băncile cele mai viabile și grupându-se în jurul lor băncile mici românești cari mai puteau trăi sub o formă de sucursale sau agenții, lăsându-se să cadă numai acele bănci, cari, după avizul tuturor, nu mai puteau juca nici un rol activ. O atențiune deosebită s'a dat băncilor românești cari reprezentau simboluri ale economiilor românești) și-a luat angajamentul solemn și formal de a salva băncile românești din Ardeal, lăsând să cadă numai pe acelea, cari după avizul tuturor, nu mai pot juca un rol activ.

„Apreciind importanța acestui angajament solemn, pe care Banca Națională a României și l-a luat în mod public, „Solidaritatea“ ține de cea mai plăcută a sa datorie să exprime tot în mod public cele mai călduroase mulțumiri conducerii actuale a institutului nostru de emisiune.

„Realizarea acestui angajament, care — dat fiind locul înalt de unde a pornit și forma în care s'a luat — nu mai poate întârzia, înseamnă înfăptuirea unei mari opere istorice: Aceea de a păstra pesteritășii — neatinsă — comoara spiritului de economie, cultivată cu grije decenii de-a rândul în Transilvania, și conservarea mijloacelor materiale, necesare dezvoltării vieții economice românești din această provincie“.

București, 11 Decembrie 1935.

Consiliul de administrație.